

Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja piirivalvekolledž

Silver Hanikat

SÜÜTEOENNETUSTÖÖ KOSE VALLAS 2002 – 2012

Lõputöö

Juhendaja: Uno Traat, MA

Muraste 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta:
Lõputöö pealkiri: Süüteoennetustöö Kose vallas aastatel 2002-2012	
Töö autor: Silver Hanikat	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas Allkiri:
<p>Lühikokkuvõte:</p> <p>Käesolev lõputöö käsitleb süüteoennetustööd Kose vallas aastatel 2002-2012.</p> <p>Lõputöö uurimisaineks on süüteoennetustööks loetletud tegevuste efektiivsus Kose vallas perioodil 2002-2012.</p> <p>Lõputöö eesmärk on uurida erinevate süüteoennetustööga seotud Kose valla spetsialistide kogemusi, hoiakuid ja arvamusi läbiviidud tegevuste suhtes ning nende analüüsimise kaudu hinnangu andmine, kas loetletud tegevused on olnud efektiivsed, mida on rakendatud süütegude ennetamiseks uuritud piirkonnas ja teha omapoolsed parendusettepanekuid.</p> <p>Eesmärgi saavutamiseks viis töö autor Kose valla süüteoennetustööga seotud spetsialistide seas läbi intervjuud.</p> <p>Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses antakse ülevaade uurimuse teoreetilistest lähtekohtadest. Teises osas kirjeldatakse uurimistöö metoodikat ja tuuakse välja tulemused. Kolmandas arutletakse saadud tulemuste, tuuakse võrdlus teoreetilise osaga ning tehakse parendusettepanekud.</p> <p>Lõputöö koosneb 41 leheküljest</p> <p>Analüüsi tulemuste põhjal saab teha ettepanekuid kohaliku omavalitsuse tasandil süüteoennetustööks rakendatavate tegevuste parendamiseks.</p>	
Võtmesõnad: süüteoennetus, projekt, ennetustöö, koostöö, sidusgrupp, sihtgrupp, kohalik omavalitsus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: crime prevention, project, prevention, co-operate, associate group, target audience, local authority	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
Mõisted.....	4
Lühendid.....	5
SISSEJUHATUS.....	6
1. UURIMUSE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
1.1. Süüteoennetuspoliitika	8
1.2. Süüteoennetustöö tasandid ja meetmed.....	9
1.3. Süüteoennetustööd toetavad projektid	10
1.4. Süüteoennetustööst omavalitsusüksustes	11
1.5. Süüteoennetustööst Kose vallas	13
2. UURIMISMEETOD, UURIMUSE LÄBIVIIMINE JA TULEMUSED.....	18
2.1. Uurimuse taust ja uurimismeetod.....	18
2.2. Valim	18
2.3. Intervjuude läbiviimise meetodika ja protseduur.....	19
2.4. Andmeanalüüs	21
2.5. Tulemused	21
3. ARUTELU	33
Töö praktiline väärtus.....	35
KOKKUVÕTE.....	37
SUMMARY	39
Viidatud allikate loetelu	41
Lisad	44

Mõisted

Kuritegu – on süütegu, mille eest on füüsilisele isikule põhikaristusena ette nähtud rahaline karistus või vangistus ja juriidilisele isikule rahaline karistus või sundlõpetamine (Karistusseadustik, 2001).

Väärtegu – on karistusseadustikus või muus seaduses sätestatud süütegu, mille eest on põhikaristusena ette nähtud rahaträhv või arest (Karistusseadustik, 2001).

Ennetustöö e preventsioon – mingi ebasoovitava tegevuse vältimine, tõkestamine või selle ärahoidmiseks tehtav töö (Traat, U., 2012)

Kuriteoennetus - kuriteoennetus on püüde kõrvaldada või vähendada kuritegevuse põhjused ja soodustegurid, vähendada võimalusi kuritegelikuks käitumiseks, hoida ära või raskendada kuritegude toimepanemist riiklike institutsioonide, kohalike omavalitsuste ning elanikkonna koostöös (Justiitsministeerium.ee, 2013).

Euroopa Komisjon seisukoht kuriteoennetusest:

Kuriteoennetus hõlmab kõiki meetmeid, mis on mõeldud peatama või vähendama kuritegevust kui sotsiaalset fenomeni nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt, kas pidevate ja struktureeritud meetmete või sihtotstarbeliste algatuste kaudu.

Neid tegevusi teostavad kõik osalised, kellel on ennetav roll: KOV, korraldajad ja õigussüsteem, sotsiaalteenused, haridussüsteem, tööstus, erasektor, uurijad, teadlased, meedia, jm.

Noorsootöö spetsialist – noortele arendavateks tegevusteks tingimuste looja nende vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt (Noorsootöötaja kutsestandard, 2006).

Sotsiaalpedagoog – on ekspert küsimustes, mis puudutavad õpilaste oskust inimestega suhelda ja ühiskonnas iseseisvalt toime tulla. Sotsiaalpedagoog tegeleb kasvatusraskustes perede ja koolikohustust mittetäitvate õpilaste ning nende vanematega. Sotsiaalpedagoog koordineerib kasvatusprobleemidega tegelevate spetsialistide meeskonnatööd. (Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhend, 2010)

Vald - vald on haldusüksus, mis jaguneb asulateks, milleks on külad, alevikud, alevid ja vallasisesed linnad. (Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus, 1995)

Alaealiste komisjon - alaealiste komisjon on maavanema poolt Alaealise mõjutusvahendite seaduse (AMS) alusel moodustatud komisjon, 7 – 18 aastastele alaealistele suunatud kriminaalpreventiivse töö koordineerimiseks.

Sidusgrupp - ehk huvirühm

Turvakeskus - On laste hoolekandeesutus, kus saavad abi vanemliku hooleta ja meelemürkide kuritarvitajatest sõltuvusprobleemidega lapsed.

Noortekeskus - Noorsootöö asutus, mis tegutseb kasutades avatud noorsootöö meetodit, on avatud kõigile noortele ja on piirkondlik noorsootöö korraldamise keskus

Asenduskodu - On seadusega kehtestatud nõuetele vastav koht, kus osutatakse asenduskoduteenust. Mõiste “asenduskodu” seadustati alates 1. jaanuarist 2007, kuna enne osutati asenduskoduteenust lastekodu nime all aastaid, aga otseselt ei kasutatud lastekodu mõistet seadustes.

Lühendid

KOV – kohalik omavalitsus

NPALS - Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus

PPA - Politsei-ja Piirivalveamet

MTÜ - Mittetulundusühing

ÜRO – Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

SISSEJUHATUS

Süütegude ennetamine on väga tihedalt seotud kriminogeensete tegurite mõjutamisega, mis suurendavad kuritegevust. Politsei töö kesksel kohal on vastutus kuritegude uurimise eest, kuid süütegude ennetamise puhul on ta roll piiratud. Sotsiaalse kaitse ja heaolu olemasoluks on vajalik tõhus politsei ja erinevate sidusrühmade, eriti kogukonnaga, koostöö, kus mõistetakse ja väärtustatakse sellealast politseipoolset koordineeritud tegevust. Enamuse kuritegevuse ennetamise strateegiate elluviimine on aeganõudev protsess, mis ei pruugi koheseid tulemusi anda. Traditsioonilised teguviisid ennetustöös on kuriteo probleemiga seotud andmete kogumine, nende andmete analüüsimine ja sellest lähtuvalt asjakohaste ennetusstrateegiate arendamine ja rakendamine (Groff, E., Birks, D., 2008).

Teemavalik tuleneb töö autori seotusest uurimuses käsitletud omavalitsusega, kus läbi oma sotsiaalselt aktiivse elu on ta seotud erinevate huvigruppidega n korvpallimeeskonnad, korvpallikohtunikud, vilistlaskogu, klassi- ja koolikaaslased, ema-isa, jne. See selgitab lähemat huvi kohaliku kogukonna turvalisuse vastu. Lõputöös on vaatluse alla võetud aastad 2002 – 2012, kuna töö autor on ise sel ajavahemikul osalenud erinevates projektides, kus oli oluline koht kohaliku omavalitsuse ja politsei koostööl, nende omavahelisel usaldusel ja suhtlemisel. Antud töö aktuaalsusest kõneleb asjaolu, et ka käsitletud aastatele järgneval perioodil tuleb politsei välja järjest uute projektidega, mis tegelevad süütegude ennetamisega ja mis on käesolevas lõputöös käsitletud piirkonnale suunatud. Nagu näiteks Ida-Harju politseijaoskonna projektid "Uksed lukku", "Aitan iseennast", "Kuula ja märka".

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida erinevate süüteoennetustööga seotud Kose valla spetsialistide kogemusi, hoiakuid ja arvamusi läbiviidud tegevuste suhtes ning nende analüüsimise kaudu hinnangu andmine, kas loetletud tegevused, mida on rakendatud süütegude ennetamiseks uuritud piirkonnas, on olnud efektiivsed, ja teha omapoolsed parendusettepanekuid.

Uurimisküsimuseks on, kas loetletud ennetustegevused, mida on rakendatud süütegude ennetamiseks uuritud piirkonnas, on olnud efektiivsed.

Eesmärgi saavutamiseks on lõputöö raames püstitatud järgmised ülesanded:

- Töötada läbi teoreetiline materjal, mis käsitleb süüteoennetustööd ja sellega seonduvat.

- Anda ülevaade uuritud piirkonnas süüteoennetustööga seonduvate seadusaktide järgimisest KOV poolt.
- Anda ülevaade uuritud piirkonna süüteoennetustöös kasutatud tegevustest.
- Koostada ja viia läbi intervjuud sidusgruppide esindajatega.
- Tuua välja ja analüüsida parendamist vajavad valdkonnad.
- Anda omapoolne hinnang ja teha ettepanek efektiivsemaks ennetustöö läbiviimiseks.

Lõputöö empiirilise osa eesmärgiks on välja selgitada missuguseid meetmeid on rakendatud aastatel (2002-2012) ennetamiseks süütegusid Kose valla ja politsei koostöös. Eelnevalt püstitatud eesmärgist tuleneb küsimus, kui efektiivsed on loetletud tegevused, mida on rakendatud süütegude ennetamiseks uuritud piirkonnas.

Käesolevas lõputöös on kasutatud kvalitatiivset uurimismeetodit. Lähtudes uurimuse eesmärgist viiakse läbi kaheksa intervjuud arvestades valimisse sattunud isikute koostöövalmidust ning nende kättesaadavust võttes arvesse antud piirkonna olusid ja võimalusi.

Lõputöö empiirilise osa tulemused annavad selgema arusaama, millised on efektiivsed meetmed ennetamiseks õigusrikkumisi antud piirkonnas. Lõputöö tulemusena tehakse sidusgruppidele ja politseile ettepanekuid ja soovitusi, kuidas parandada ennetustööd ning selle koordineerimist.

1.UURIMUSE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Süüteoennetuspoliitika

Tõsiselt võeti süüteoennetus käsile 20 sajandi teisel poolel. 20 sajandi teisel poolel hakkasid nii teadlased kui praktikud aru saama, et vaid süüteo tagajärgedega tegelemine on oma olemuselt vähe efektiivne ja leiti, et on väga vaja tegeleda süütegude ennetamisega. Esmakordselt tõstatas süüteoennetuse probleemi Itaalia õigusteadlane ja kriminoloog Cesare Beccaria juba 18.sajandil ning 19.sajandil tuli Ida-Euroopas sama probleemiga välja Eesti päritolu õigusteadlane Friedrich Martens (Traat, U., 2012). Toetudes kogemustele, on aegade jooksul tulnud järeldusele, et toimiva süüteoennetustöö puhul on oluline välja töötada süsteem, mis hõlmab endas nii õigusakte, tegevuskava, ressursse kui ka nende rakendamiseks vajalikku personali.

1993.aastal loodi Eestis Justiitsministeeriumi eestvedamisel riiklik Kriminaalpreventsiooni Nõukogu. Nõukogu teenindamist korraldas Justiitsministeerium, kus töötatati välja kuritegevuse ennetamise pikaajalised strateegiad. Tänapäevaks on Eestis süüteoennetustöö tegevustesse kaasatud nii riik, kui ka kogu elanikkond. Selleks on loodud spetsiaalne võrgustik, mis jaguneb kolmeks: kuriteoennetus riigi tasemel, kuriteoennetus omavalitsuspiirkondades ja kuriteoennetus mittetulundusühingute ning kodanike osalusel. Riigitasemel on väljatöötatud *Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018* (Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018), kus märgitakse, et ennetustöö prioriteetsed arengusuunad on järgmised:

- alaealiste kuritegevuse ennetamine,
- korduvkuritegevuse ennetamine,
- isikuvastaste kuritegude ennetamine,
- organiseeritud ja raskepeitkuritegevuse ennetamine.

Süüteoennetust koordineerib Justiitsministeerium, kuid mitmed tegevused väljuvad Justiitsministeeriumi haldusalast. Näiteks alaealiste õigusrikkumiste ennetamine on suures osas kohalike omavalitsuste, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja

Kultuuriministeeriumi töö. Asjaomaste ministeeriumide tegevusi süüteoennetustöös rahastab riik. Kohalikul tasandil peavad KOV-id leidma ennetustööks vahendeid oma eelarvest. Oluline on sidusrühmade koostöö ehk olemasoleva võrgustiku toimimine, kus kõigil on ennetustöös omad ülesanded. Seega võib tõdeda, et süüteoennetustöö on kogu ühiskonna ülesanne, mille eesmärgiks on õigusvastase käitumise ärahoidmine. Sarnasel seisukohal ollakse üle maailma, mida kinnitab, et ÜRO on kutsunud oma liikmesriike tegelema süüteoennetustööga (UNODC, 2014).

1.2. Süüteoennetustöö tasandid ja meetmed

Süüteoennetustöö viitab erinevate sekkumiste kasutamisele kuritegude ennetamisel. Sekkumise eesmärgiks on ära hoida kuritegusid või takistada ja rmuuta raskemaks kuritegude toimepanemist. Raska, E. (2002) kirjutab oma raamatus *Kriminoloogia. Sissejuhatus ainesse.*, et selget piiri kuriteo ja mittekuriteo, kriminaalse ja mittekriminaalse vahele on väga raske tõmmata. Arusaamad lubatust ja keelatust, kriminaalsest ja mittekriminaalsest on tihti erinevad. Süüteoennetustöö puhul ongi oluline „koputada“ just selliste inimeste südametunnistusele, kes ilma kõrvalise abita eelpool nimetatud võrdlusi eristada ei suuda. Inimesed on erinevate tõekspidamistega, sotsiaalselt ja majanduslikult staatuselt erinevad. Tuues välja Raska, E. (2002) väljaütlemisese kuriteo kohta on oluline arvestada sellega süüteoennetustöö korraldamisel ja selleks rakendatavate meetmete valimisel. Klassikaliseks on saanud kuritegevuse ennetamise klassikaline liigitus, mis koosneb primaarsest, sekundaarsest ja tertsiaalsest tasandist (Alexandersson et al., 2002):

- primaarne – abinõud, mis on suunatud takistama lihtsamat tüüpi kuritegusid enne nende toimepanemist;
- sekundaarne – abinõud, mida kasutatakse, kui tekib kahtlus, et teatud isikud on potentsiaalsed kurjategijad või ohvrid;
- tertsiaalne – abinõud kurjategijate korduvkuritegude ennetamiseks.

Rootsi teadlaste Alexandersson et al. (2002) ja teiste järgi jagatakse tavaliselt kuritegevuse ennetamise abinõud sotsiaalseteks (sotsiaalsete probleemide lahendamine) ja situatsioonilisteks (motivatsiooni vähendamine).

Esimesele ja teisele tasandile on iseloomulikud sotsiaalsed ja hariduslikud meetmed, kus tegeletakse eelkõige inimestega, et vältida karme karistusi ja vanglakaristuse soosimist. Siinkohal on õigustatud meetmetena kasutusel just sotsiaalsed ja hariduslikud meetmed, mis

põhinevad kuritegevust põhjustavate faktorite mõjutamisel sotsiaal-, haridus-, noorte-, kultuuri-, aga ka kiriku-, majandus-, liiklus- jms poliitika kaudu.

Kanada päritolu, kuid Eestis resideeruv teadlane Jim Hilborn (2007:169) toetub Kanadas 1980- ndatel tehtud tööle ja toob välja ennetustöös olulised põhimõtted nimetades neid üldnimega „mis toimib“:

- riskiprintsiip (määratud sekkumise aste)
- vajaduste printsiip (sekkumine suunatud põhjustajatele)
- vastuvõtlikkuse printsiip (sekkumise edukus vähendab kuritegevust)
- rehabilitatsioon
- võimaluste võrdsus
- sekkumised peavad olema kättesaadavad kõigile
- sekkumised allutatud hindamisele

Tuginedes nendele põhimõtetele ja tasanditele teeb politsei igapäevaselt erivaldkondades süüteoennetustööd, et tõkestada õigusnormide rikkumist ja võimalikke rikkumisi ennetada juba eos. Rahaline karistus omab sageli heidutavat mõju. Õigusrikkumistele kalduvate alaealiste vabaduskaotusega karistamine on rahvusvaheliste ekspertide poolt kahtluse alla seatud, siis alternatiivseks võimaluseks võiks olla osalemine erinevates riiklikult aktsepteeritavates projektides, milles on ühendatud rühma toetus ja süsteemsed tegurid.

1.3. Süüteoennetustööd toetavad projektid

Projekt ja sellega seonduvad tegevused on tänapäeval levinud enamikes eluvaldkondades. Nii ka politseis. Kirjastuse TEA Võõrsõnastikus (2002) on sõnale *projekt* antud järgnev tähendus: terviklik, kindla eesmärgiga tööülesanne.

Projekti sihipärasel teostamisel on osalised mitmed sidusrühmad. Süüteoennetustöös on projektid kindla suunitlusega. Valitakse kindlad sihtrühmad ja teemade ringid, kus püütakse parandada olemasolevat koostööd, et ennetada võimalikke süütegusid. Brikkel, L.(2009:7) järgi on süüteoennetuse projekt ajaliselt piiritletud, konkreetse probleemi lahendamisele ja riskirühma(de)le suunatud, eraldi rahastatav, politsei prioriteetsetest eesmärkidest lähtuv,

koostööpartnerite ja/või politseiväliste rahastajatega ühiselt teostatav süüteoennetuslik tegevus, mida eristab kolm piiravat tegurit:

- aeg – kindel algus ja lõpp,
- ressurss – eelnevalt kokkulepitud, on rahaliselt mõõdetav ning moodustab projekti eelarve,
- tulemus – oodatav tulemus, kirjeldatakse eesmärkide ja väljundite kaudu.

Projekti iseloomustavad järgmised tunnused (Brikkel, L., 2009:7): otstarbekus, realistlikkus, kompleksus, kollektiivsus, unikaalsus, seikluslikkus, hinnatavus, etapilisus, hariduslikkus, piiritletus, konfliktsus. Samas toob Brikkel, L. (2009:8) välja projektitsükli võtmekriteeriumid, milleks on:

- asjakohasus,
- teostatavus,
- jätkusuutlikkus.

Projekti nimi peab väljendama projekti sisu. Toetamaks projekti sisu tuleb läbi projektile püstitatud eesmärkide jõuda võimalike oodatavate tulemusteni. Käesoleva lõputöö käsitlusega vastavad hästi 2006.a Soome projekt „Katujen yö 2002“ (öösel tänavatel), 2012.a Leedu projekt „Step by step to safe community“ (sammhaaval ohutusse kogukonda), 2012.a Eesti projekt „Veebikonstaabel“ (vt lisa 1), kus on välja toodud projekti nimi, eesmärk ja oodatavad tulemused väljendades süüteoennetustööd kogukonnas.

Et erinevad projektid oleksid toimivad, siis on jõutud järeldusele, et suurel määral on oluline kohalike omavalitsuste poolne panustamine.

1.4. Süüteoennetustööst omavalitsusüksustes

Süüteoennetuse või turvalisuse probleemidega tegelemiseks peaksid omavalitsused moodustama töögrupe või komisjone. Alexandersson et al. (2002:89, 90) järgi pole olemas kindlaid reegleid, kuidas üks kohaliku omavalitsuse poolt moodustatud ennetamise organisatsioon peaks välja nägema ja kuidas seda luua tuleks. Samas väljaandes on öeldud, et komisjoni loomise otsus tuleks vastu võtta poliitiliselt nii kõrgel tasandil kui võimalik, reeglina omavalitsuses või politseijaoskonnas, kuna ressursside üle otsustamine kuritegevuse ennetamise töös toimub reeglina sellel tasandil.

Poiltsei töö tõhustamiseks ja arendamiseks on aastatel 2007, 2009, 2011 Eesti omavalitsusjuhtide seas läbi viidud küsitlus, et selgitada välja omavalitsusjuhtide rahulolu politsei ja piirivalve ning kodakondsuse ja migratsiooni valdkonna tööga. Uuriti turvalisusega seotud ootusi ning kuidas tõhustada koostööd kohalike omavalitsustega. Võttes aluseks järgmised ülevaated: Ülevaade 2007. aastal kohalike omavalitsusjuhtide seas läbiviidud piirkondlikku politseitöö korraldamist käsitleva küsitluse tulemustest, PIIRKONDLIKKU POLITSEITÖÖD KÄSITLEV UURING (2009), ÜLEVAADE 2011. AASTAL OMAVALITSUSJUHTIDE SEAS LÄBIVIIDUD KÜSITLUSE TULEMUSTEST on lõputöö autor koostanud alljärgneva tabeli, kuhu on koondanud andmed aastatest 2007, 2009 ja 2011 ning näidanud ära süüteoennetuse või turvalisuse probleemidega tegelevate töögruppide või komisjonide olemasolu Eestis.

Tabel 1. Eesti omavalitsusüksustes süüteoennetuse või turvalisuse probleemidega tegeleva töögrupi või komisjoni olemasolu.

Aasta		On olemas,töötab	On olemas, aga ei tööta	Ei ole	Eestis kokku
2007	Sagedus	40	8	74	124
	Vastamata 2 so 1,6%	Osakaal	32,8%	6,6%	59,7%
2009	Sagedus	28	5	68	101
	Osakaal	27,7%	5%	67,3%	100%
2011	Sagedus	34	7	114	155
	Osakaal	22%	5%	74%	100%

Tulemuste kirjeldamisel on tabeli põhjal välja toodud, et pea kõigil kolmel uuringuaastal küsitlusele vastanud omavalitsusjuhtidest keskmiselt pisut üle veerandi vastas, et nende omavalitsusüksustes on loodud süüteoennetuse või turvalisuse probleemidega tegelevad töögrupid või komisjonid, kuid keskmiselt 5% vastanutest tões, et moodustatud töögrupid või komisjonid ei toimi. 2011. aasta ülevaates omavalitsusjuhtide seas läbiviidud küsitluse tulemustest esitatud andmete põhjal võib järeldada omavalitsusjuhtide vähest huvi süüteoennetustöö ja sellega seonduva vastu, kuna 2011. aastal 226-st omavalitsusest andis tagasisidet 155 omavalitsusjuhti ja volikogu esimeest. Kokku laekus vastuseid 139-st KOV-

ist, mis teeb 59% omavalitsustest. Positiivseks peetakse asjaolu, et võrreldes 2009.aastaga oli vastamisaktiivsus 2011.aastal 14% võrra suurem. Toodud andmetest ilmneb kahetsusväärne tendents, et järjest vähemates omavalitsustes töötab süüteoennetuse ja turvalisuse probleemidega tegelevaid isikuid või komisjone. Ülevaadetest saab välja lugeda omavalitsusjuhtide madalat huvi tagasisidestamise kohta, kuna laialisaadetud küsimustikele ei vastanud mitte kõik omavalitsusjuhid. Osadest omavalitsustest vastasid nii vallavanem, kui ka volikogu esimees, mistõttu ei saa neid lugeda erinevate omavalitsuste esindajateks ja nende poolt antud vastused loetakse üheks, mis omakorda vähendab loetletud süüteoennetuse või turvalisuse probleemidega tegelevate töögruppide või komisjonide olemasolu.

Alexandersson et al. (2002) on kokkuvõtvalt kirjeldanud ennetustöö komisjoni koosseisu, kuhu peaks kuuluma erinavate elualade esindajaid, kes tunnevad ja teavad kohalikku tasandit. Nendeks võiksid olla esindajad õiguskaitse-, tervishoiu-, haridus-, sotsiaalhoolekande asutusest, omavalitsusüksusest ning mittetulundusühingust.

Kui omavalitsuses on vastav komisjon loodud, siis Alexandersson et al. (2002) järgi on komisjoni põhiülesandeks nii pika- kui lühiajaliste eesmärkidega ennetusprogrammi ja konkreetsete tegevuskavade väljatöötamine, abinõude analüüsimise kui ka hindamise teostamise eest vastutamine.

Ellonen, N. (2008) sõnul selgus Soomes läbiviidud uuringust, et sageli on kohaliku kogukonna puhul rõhutatud alaealiste kuritegevuse ennetuse tähtsuse teoreetilist, praktilist ja poliitilist aspekti. Uurimuse tulemused (Ellonen, N., 2008) näitavad, et on tajutav kogukonna sotsiaalse kontrolli positiivne mõju.

1.5. Süüteoennetustööst Kose vallas

Kose vald hõlmab ühe osa aastasadade-tagusest Kose muinaskihelkonnast. Esimest korda mainis 9-adramaist Koset külanä (Cosius) 1241.aastal Taani hindamisraamat (Roots, K., Russak, Ü., 2012:6). Tänapäevaks on Kose vald muutunud Lõuna-Harjumaa keskuseks, mis asub Harju maakonna lõunaosas, Tallinnast 40 km kaugusel Tartu suunas.

Kuna Kose valda poolitab Tallinn-Tartu maantee, pääseb ühtviisi kiiresti nii Tallinnasse kui ka Paidesse. Hea asukoht, kiire transpordiühendus ja meeldiv looduskeskkond teevad Kosest

hinnatud elukeskkonna (Roots, K., Russak, Ü., 2012:12). See tõsiasi räägib sellest, et vald on igakülgsest arenev ja kasvav üksus, kus elavad ja tegutsevad koos mitmed erinevad vanuserühmad. Kogukond on huvitatud turvalisest elukeskkonnast ja seetõttu on oluline alustada süüteoennetustööga juba laste ja noorte hulgas. Selleks panustatakse koostööle lasteasutustega, kuna suur osa piirkonna lastest ja noortest käib kohalikes lasteaedades või üldhariduskoolides. Ka koolipäeva järel on kohalikud lapsed ja noored üsna aktiivsed, käiakse huviringides ja huvikoolides. Roots, K., Russak, Ü. (2012) on märkinud, et Kose vald hoolitseb selle eest, et valla lapsed ja noored saaksid võimalikult hea hariduse ja mitmekülgse huvihariduse kodu lähedalt, mis omakorda loob turvatunde ja soodustab sotsiaalset aktiivsust. Selline lähenemine toetab politsei poolset süüteoennetustöö eesmärki, milleks on süütegude ja muude õigusnormide rikkumise ärahoidmine, süütegude soodustegurite mõju vähendamine ning avaliku korra tagamine, mida teostatakse erinevate sektorite koostöös läbi kampaaniate, projektide, loengute ja ühekordsete ürituste (www.politsei.ee/et/ennetus). Kose vallas tegelevad korrakaitsega Kose piirkonna konstaabel, lisaks Ida-Harju patrullpolitseinikud. Neid abistavad vahel abipolitseinikud ning valla ja ettevõtjate koostöös loodud MTÜ Kose Korralvalve, mida finanseeritakse osaliselt KOV eelarvest.

KOV-le on pandud kohustuseks järgida erinevaid õigusakte. Millest tulenevalt on KOV-il oluline arvestada järgmistega nagu *Korrakaitseseadus* (2011), millele eelnes *Korrakaitseseaduse eelnõu seltestuskiri Riigikogule* (2007), kus on öeldud, et süütegude ennetamise eesmärk on riigi, kohaliku omavalitsuse, juriidiliste ja füüsiliste isikute tegevuse kaudu vältida süütegude ja muude korrarikkumiste toimepanemist, vähendada süütegude soodustegurite mõju ning tagada avalikku korda ja samuti *Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega* (1993), mille alusel võib kohalik omavalitsus moodustada korrakaitseüksuse või nimetada ametisse korrakaitsega tegeleva ametniku, kes teeb oma ülesannete täitmisel koostööd teiste kohalike omavalitsuse asutuste, riigiorganite, Politsei- ja Piirivalveametiga, eraõiguslike juriidiliste isikute ja kodanikega ning nende ühendustega.

Kose valla arengukavas 2011-2025 §1 *Olukorra ülevaade lg 1.13. Turvalisus* on öeldud, et volikogus ja vallavalitsuses puudub ametikoht ja/või turvalisusega eraldi tegelev struktuuriüksus. Samuti puuduvad eraldi turvalisuse valdkonna arengukavad ja teemaplaneeringud. Kriisikomisjoni hädaolukorraks valmistamiseks ei ole moodustatud. (Kose valla arengukava 2011-2025).

Samas dokumendis märgitakse, et politseikonstaablite töökoormus ei võimalda vajalikul määral tegeleda kuritegude ennetustööga. Sagenenud on vargused korteritest, vajadus oleks öise liikuva patrulli järele. Kuid 2011.aastal läbiviidud swot analüüsi järgi on arengukavasse sisse kirjutatud teatud vastuolu. Ohuna nähakse küll Tallinna lähedusest tingitud kuritegevust, narkomaaniat, prügistamist jt negatiivseid ilminguid, kuid samas on Kose valla tugevusena välja toodud turvaline elukeskkond. Swot analüüsist väljatoodud võimaluste hulgas ei ole aga nimetatud turvalisusega tegeleva ametikoha loomist või turvalisusega tegeleva struktuuriüksuse loomist. Ometi on Kose valla 2011-2025 arengukava peatüki 3.1 muudatus - tegevuskavas 2011-2020 välja toodud, kuidas suurendada turvalisust ja valmisolekut ohuolukordades reageerimiseks, milleks on:

- turvateenuse arendamine koos MTÜ Kose Korralvalvega, turvafirmadega ja politseiga,
- päästeteenuse arendamine ja kriiside reguleerimise alase valmisoleku suurendamine koostöös Põhja-Eesti Päästkeskusega,
- Kaitseliidu arendamine koostöös Kose Malevkonnaga,
- naabrivalve edendamine ja uute piirkondade hõlmamine naabervalvega.

Kose valla elu ja tegevuste paremaks juhtimiseks on vallavolikogu moodustanud erinevaid komisjone (<https://kose.kovtp.ee/et/komisjonid-ja-fraktsioonid>), mis selgitavad välja KOV-i poolt lahendamist vajavaid vallaelu probleeme ja teevad ettepanekuid nende lahendamiseks. Ennetustöö on jaotatud samade komisjonide vahel. Lugeses valla kodulehele laetud erinevate komisjonide tegevuskavasid, võib oletada, et ennetustööga tegeleb Haridus- ja kultuurikomisjon, kuid nimetatud komisjoni tööplaan on üldsõnaline ja sellest otsesest ennetustööd välja lugeda ei ole võimalik. Seevastu on sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni tegevuskavasse ennetustöö ühte kohta sisse kirjutatud. Otsese ennetustegevusena on välja toodud riskiperede abistamise võimalus. Töö autor võib ainult oletada, et teistesse tegevustesse on ennetustöö kaudselt sisse kirjutatud, kuna ennetustegevuse märke nende juures puudub.

Justiitsministeeriumi töörühm väidab, et 2012.a registreeriti Eestis kõige enam kuritegusid just Harjumaal (20685). Samas on uuringute tulemusena välja toodud KOV-ides registreeritud kuriteod maakondade kaupa aastatel 2008-2012. Kriminaalpoliitika uuringutest on Harjumaa ja Kose valla kohta toodud järgmist (Ahven et al., 2013:154):

Tabel 2. Harjumaal ja Kose vallas registreeritud kuritegude arv aastatel 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Harjumaa	25702	24313	24105	20526	20685
Kose vald	179	126	137	128	122

Tabelis 2 on näha, et Kose vallas on registreeritud kuritegude arv aastatega vähenenud. Võib oletada, et tulemuste osas saab positiivse põhjusena välja tuua efektiivset süüteoennetustööd. Süüteoennetustöös lähtutakse vastavalt väljakujunenud võrgustiku ressursidest, spetsiifikast ja võimalustest. Üheks osaks süüteoennetustöös on projektid, kus tegevused on suunatud kindlatele sihtgruppidele, kaasates erinevaid sidusgrupe. 2013.aastal toimunud vestlusest lõputöö autori ja Kose piirkonna noorsoopolitsei juhi vahel teemal „Süüteoennetustööst Kose vallas aastatel 2002 – 2012“ tõi viimane välja aastatel 2004 – 2008 läbiviidud just süüteoennetusprojektid. Eraldi märkis ta ära need, milles ühe koostööpoolena osales ka Kose piirkond:

- 2005.aastal „Oskan liigelda“ eesmärgiks läbi praktiliste harjutuste ja mängude vähendada alaealiste ohvrite arvu liiklusõnnetustes. Projekti üldmaksumus oli 7000 EEK-i. Sihtgrupiks projektil olid Kuusalu, Ardu, Kolga, Habaja ja Kose lasteaia 6-7 aastased lapsed, kus ka projekt läbi viidi. "Oskan liigelda" vajalikkus seisnes selles, et POLIS andmetel oli kasvanud alaealiste ohvrite arv liikluses ja seda just laste endi süül toimunud liiklusõnnetuste arvelt. Lisaks sellele sooviti teadvustada lastele liikluskasvatust, kuidas ohutult liigelda maanteel ja linnaliikluses. Üles pandi jalgrattarada lastele, kus esialgu näidati ette ja harjutati ning seejärel võisteldi. Eelnevalt tutvustati liiklusseadusest lähtuvalt, milline on liiklusõnnetuste vastav jalgratas, turvavarustus ja räägiti muudest liiklusohutusega seotud terminitest. Projekti oodatavaks tulemuseks oli liiklusõnnetustesse sattunud laste arvu vähenemine ja laste teavitamine kooliteel kaasnevatest võimalikest ohtudest. Veel loodeti vähendada lastega juhtunud liiklusõnnetuste arvu läbi teadlikkuse parandamise.
- 2006.aastal „Inforing“, mille eesmärgiks oli koostöövõrgustiku „politsei – vald – linn – ohvriabitöötaja“ käivitamine ja arendamine. Projekti üldmaksumus oli 3900 EEK-i. Sihtgruppi olid kaasatud Maardu ja Loksas linna ning Kose valla lastekaitse-, sotsiaal-, noorsoo- ja ohvriabitöötajad ning veel pedagoogid erinevatest koolidest, alaealiste komisjoni liikmed. Kokku toimus seitsmes piirkonna koolis. Projekti vajalikkus

seisnes selles, et tihedam suhtlemine aitaks kaasa kiiremale ja efektiivsemale probleemide lahendamisele. Edukam koostöövõrgustik võimaldab jaotada ülesandeid erinevate funktsioonide inimeste vahel ja läbi selle parandada tulemusi. Peamiseks eesmärgiks oli kaardistada riskiperesid. Tutvustati ohvriabi, koolipsühholoogi tööd, räägiti riskiperedest, millised need on ja kuidas omavahel infot jagada. Tulemusena said kaardistatud riskipered. Sel ajal võis võrgustikutööd lugeda alles algeliseks, tulemused annavad tunda ka praegu aastal 2014.

- 2006.aastal „Tea ja tunne“, mille eesmärk oli tõsta teadlikkust turvalisusest ja oskust seda ise tagada. Lisaks veel võimalus tutvuda vormikandjate: kiirabi, politsei, piirivalve, päästeameti ja kaitseväge tööga. Sihtgrupiks olid Loksa Keskkooli, Viimsi Keskkooli ja Kose Gümnaasiumi kõik kooliealised õpilased, kaasa arvatud gümnasistid. Koostööpartneriteks päästeamet, piirivalve, kiirabi, kaitsevägi. Kõik koostööpartnerid ja politsei ise demonstreerisid oma tehnikat, varustust ja oskusi. Läbi projekti sooviti teavitada noortele eelpool nimetud jõustruktuuride töökohustustest ja tööst endast ning anda abistavat teavet nende ametite kohta. Tulemus: noored tundsid huvi politseitöö vastu ja kolm neist läks õppima Sisekaitseakadeemiasse.
- 2008.aastal „Helkur meie sõber“, mille eesmärgiks lasteaiaaalistele lastele näidata mängulises vormis helkuri põhimõtet ja õhtusel ajal koos lastevanematega teha nn „helkuriorienteerumist“. Projekti üldmaksumus oli 15460 EEK-i. Kokku viidi projekt läbi kuues lasteaias (kokku kaasati 269 last, 91 lapsevanemat ja 14 õpetajat). Pimedal ajal, enne lasteaialaste kojuminekut tehti orienteerumismäng, kus alguses valmistati toas helkurnukud ning seejärel mindi õue ja vaadati, kas need autotulede valgusel helgivad ja seejärel peideti nukud lasteaia hoovis erinevatesse kohtadesse, taskulampide abil pidid lapsed nukud üles leidma. Väliprojekt toimus koos vanematega, enne alustamist jagati õpetussõnu ning ka helkureid neile, kellel seda veel ei olnud. Tulemusena paranes nii laste kui ka täiskasvanute teadlikkus helkuri töö põhimõttest, vajalikkusest ja sellest, kui hästi on helkurit pimedal ajal valguse käes näha.

2. UURIMISMEETOD, UURIMUSE LÄBIVIIMINE JA TULEMUSED

2.1. Uurimuse taust ja uurimismeetod

Ahven et al (2013) järgi on 2012. aastal kuritegudest kõige enam registreeritud vargusi, kehalist väärkohtlemist ja mootorsõiduki juhtimist joobeseisundis. Politseile ei anta teada kõigist toimepandud juhtumitest ning lisaks tegelikule kuritegevuse tasemele mõjutab registreerimist ka hulk muid tegureid (Ahven et al, 2013:7). Sellest lähtuvalt on oluline osa süüteoennetustööl ja sellega tegelemisel võimalikult varases staadiumis. Ennetustööga peab kogukonnale kaasnema kindlus- ja turvatunde tagamine. Ahven et al (2013:11) järgi on üldine turvatunne väiksem venelaste, naiste ja eakate (pensioniealiste) hulgas. Samas (Ahven et al., 2013) on öeldud, et vanuserühmade võrdlus näitab, et turvalisemalt tunnevad ennast need vanuserühmad, kes on suurema tõenäosusega hõivatud õppimise või töötamisega.

Antud lõputöös on uurimisainestiku hankimiseks kasutatud kvalitatiivset uurimismeetodit, kus töö autori eesmärgiks on kirjeldada ja mõista, ehk tegeliku elu kirjeldamine, milles sisaldub mõte, et tegelikkus on mitmekesine. Kvalitatiivses uurimuses on püüdluseks ennekõike leida ja avalikkuse ette tuua tõsiasju, selle asemel, et tõestada juba olemasolevaid väiteid (Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 2010). Lõputöö autor analüüsib oma teoreetilist vaatenurka ja käsitlust täpsustades läbi intrvjuude. Ka Laherand, M-L. (2008) järgi püütakse kvalitatiivsetes uuringutes, kus tegeletakse inimeste isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamise, mõista pigem väikese arvu osalejate maailmavaadet kui kontrollida mingi eelnevalt püstitatud hüpoteesi paikapidavust suure valimi kaudu.

2.2. Valim

Valim oli koostatud eesmärgipäraselt Kose vallas süüteoennetustööga seotud isikutest. Kasutatud on mugavusvalimit, mille koostas töö autor lähtudes lõputöö eesmärgist, arvestades isikute koostöövalmidust ning nende kättesaadavust. Valimi suuruse osas tehti valik võttes arvesse antud valla olusid ja võimalusi. Selles piirkonnas tegutseb üks piirkonnapolitseinik

ning üks noorsoopolitseijuht, üks noorsoopolitseinik, alaealiste komisjon, lastekaitsespetsialist, noorsootöö spetsialist, kriminaalhooldaja ja sotsiaalpedagoog. Intervjueeritavad ametnikud jagunesid kahte gruppi. Üks grupp, kes tegeleb ennetustööga ja teine grupp, kes tegeleb tagajärgedega. Sellest lähtuvalt intervjueeriti piirkonna noorsoopolitseijuhti, noorsoopolitseinikut, piirkonnakonstaablite juhti, lastekaitsespetsialisti, alaealiste komisjoni esimeest, kriminaalhooldajat, noorsootöö spetsialisti ja ühte sotsiaalpedagoogi, kes töötab mitmes Kose valla ja ühes Kõue valla koolis. Koguti lõputöö jaoks vajalikud andmed, mida analüüsisides saadi ülevaade intrvjueeritavate kogemustest, hoiakutest ja arvamustest süüteoennetustöös kasutatud tegevuste ning nende efektiivsuse kohta Kose vallas.

Valimi hulgas oli neli meessoost (50% valimist) ja neli naissoost (50% valimist) isikut. Intervjueeritavate vanus jääb vahemikku 28 kuni 58 eluaastat ning tööstaaž 3-25 aasta vahele.

2.3. Intervjuude läbiviimise meetodika ja protseduur

Uurimisvahendina kasutatakse struktureeritud intervjuud, mille jaoks olid eelnevalt küsimused ette valmistatud. Laherand, M-L. (2008:176) järgi on intervjuu eesmärgistatud vestlus, mis hõlmab nii verbaalset kui mitteverbaalset kommunikatsiooni, mille abil vahendatakse mõtteid, hoiakuid, seisukohti, teadmisi ja tundeid. Intervjueerimisel peab intervjueerija valdama inimeste mõjutamise oskusi ning jälgima, et liigse tagasisidestamisega ei kallutaks vastuste andmist (Laherand, M-L.,2008).

Intervjuus kasutatavad küsimused on antud lõputöö autor ise koostanud (lisa 1). Kasutades Laherand, M-L.(2008) soovitusi alustatakse intervjuud kohe spetsiifiliste küsimustega, et välja tuua teemaga seotud eripärad. Läbi loodud kontakti püütakse saavutada sihipärane vestlus, mille eesmärgiks on välja tuua ja salvestada kindalat informatsiooni, et saada käsitletavast teemast laiem ülevaade. Kogu intervjuu ulatuses võib intervjueerija esitada suunavaid küsimusi, mis ei ole eelnevalt ettevalmistatud küsimuste hulgas, kuid ei tohi nendega liialdada, et vestlust eesmärgipärasest teemast kõrvale viia. Samas peab andma ka intervjueeritavatele võimalusi ise uusi teemasid sisse tuua, millest peab intervjueerija samm sammult kõigi eelnevalt ettevalmistatud alateemadeni jõudma. Intervjueerija peab kogu aeg hindama saavutatud sügavuse astet, kuid peab vältima suunavat stiili. Intervjuu käigus teeb intervjueerija märkmeid.

Uurimuse läbiviimisele eelnes pilootuuring, milles osales üks süüteoennetusega tegelev Kose valla spetsialist. Piloteerimisega tehti kindlaks esitatud küsimuste vajalikkus, arusaadavus ning võimalike järelduste tegemise võimalikkus. Läbiviidud pilootintervjuu tulemusena selgus, et mõne küsimuse sõnastus vajab korrigeerimist ja täpsustamist. Seejärel muutis töö autor küsimuste kolm, viis ja kaheksa sõnastust. Muutmise tulemusena oli küsimuste sisu intervjuueeritavatele arusaadavam.

Intervjuu läbiviimisel:

- uuriti süüteoennetustööga seotud spetsialiste Kose vallas
- koguti infot õnnestunud ennetustööde kohta
- koguti infot ebaõnnestunud ennetustööde kohta
- üritati lahata probleeme, miks mõni ennetustöö ei olnud edukas

Intervjuu läbiviimiseks valiti fookuseeritud ja fookusgrupi intervjuu. Seda selletõttu, et tegemist on mugavusvalimiga ning küsimuste esitamisel lähtuti varem välja töötatud skeemist, kus lähtuti mittesuunatusest, mis saavutati mitme erineva küsimustüübi kasutamisega, spetsiifilisusest, mis tähendab, et intervjuu peab välja tooma spetsiifilised elemendid, mis määravad sündmuse mõju või tähenduse intervjuueeritavale, ulatusest, kus intervjuu käigus mainitakse kõiki uurimisküsimuse seisukohalt olulisi aspekte ja teemasid.

Intervjuueeritavate mitte kahjustamiseks tuleb järgida käitumisstandardeid ja moraalinõudeid. Kõik intervjuus osalejad peavad olema informeeritud uurimuse olemusest ning, et intervjuueerimisel osalemine on vabatahtlik. Töö autor peab suutma tagada, et info kogumisel ning hilisemal töötlemisel hoitakse saadud andmeid ning tulemusi konfidentsiaalselt ning andmeid kogutakse objektiivselt ehk neid ei võltsita (Eesti Teadlaste Eetikakoodeks, 2002).

Käesoleva lõputöö intervjuude läbiviimiseks on eelnevalt küsitud osalejate käest nõusolek ning intervjuud on läbi viidud vabatahtlikkuse alusel. Intervjuueeritavatele anti teada, et nende käest saadud informatsiooni kasutatakse käesoleva lõputöö koostamiseks ja süüteoennetustöö parendamiseks Kose vallas. Intervjuueeritavad on teadlikud, et nende ametinimetused kajastuvad lõputöös.

2.4. Andmeanalüüs

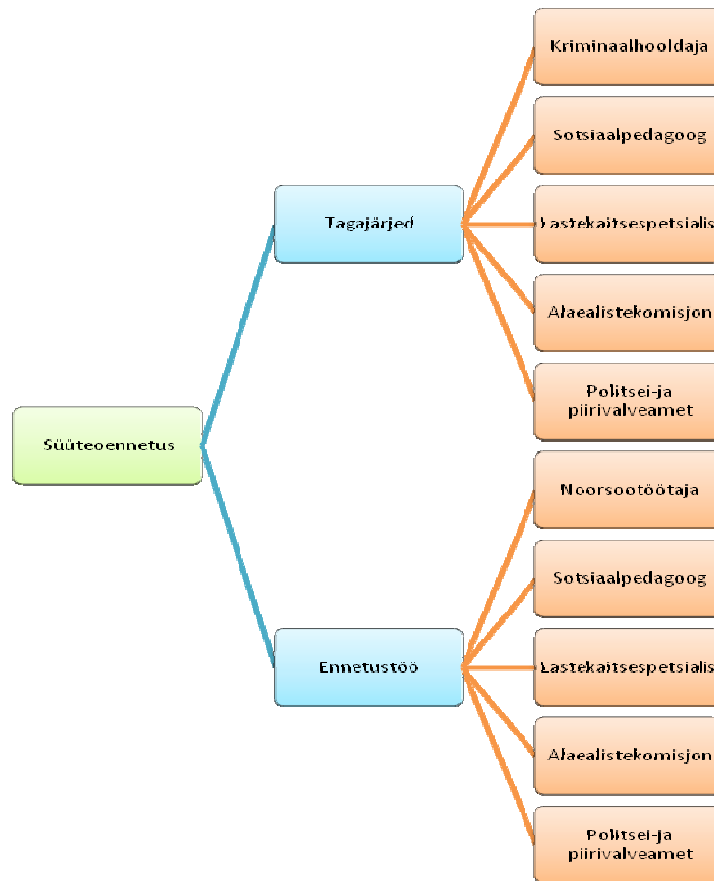
Antud lõputöös kasutatakse tavapärast sisuanalüüsi (Laherand, M-L.,2008), kus andmeanalüüs on kirjeldav, andmed on hinnangulised, kuna huvipakkuva teema kohta puuduvad KOV-s eelnevalt läbiviidud uuringud ning sealt saadud uurimisandmed.

Andmete töötlemiseks transkribeeriti (anti kirjalik kuju) salvestatud intervjuud, organiseeriti ja dokumenteeriti saadud materjalid jälgides, et saadud andmete tõesust ei mõjutaks autori omapoolne tõlgendamine. Järgnes üleskirjutatud tekstide mitmekordne lugemine, sarnasuste ja ühesuguste temade ning erinevuste ära märkimine. Kõrvale jäeti ebaolulised teemaga mitteseotud kirjeldused ja märkused, mis ei aidanud kaasa uurimisaine kogumisele. Saadud informatsioon omakorda organiseeriti ja dokumenteeriti. Esitatud tulemustest koostati joonised/mõistekaardid. Nende koostamisel jälgiti, et väljatoodud materjal oleks lähedane algandmestikuga. Järelduste tegemisel toodi välja, kuidas intervjueeritavad tõlgendasid neile esitatud küsimusi, kuidas nad teemat mõistsid. Käsitletud valdkonnas toodi intervjueeritavate hinnangul välja positiivsed küljed, kuid ka puudujäägid ja esitati erinevaid parendusettepanekuid.

2.5. Tulemused

Antud peatükk käsitleb empiirilise uurimuse tulemuste analüüsi. Analüüsi tulemustes kajastuvad Kose valla erinevate süüteoennetusega seonduvate inimeste teadlikkus, hoiakud ja arvamused seoses Süüteoennetuse positiivsete ja negatiivsete külgedega. Esitatakse kokkuvõtavad intervjuude analüüsi tulemused, kuidas ennetustööga seotud ametnikud avalikustasid probleemi olemust, millised on probleemsed valdkonnad ja kuidas probleemi lahendada.

Uurijat huvitas, *kuidas on intervjueeritavad seotud süüteoennetusega ning kuidas nende arvates on aja jooksul süüteoennetustöö muutunud ja arenenud.* (Küsimused 1., 2) Tõlgendades saadud vastuseid, selgus, et intervjueeritud ametnikud jagunevad kahte gruppi. Üks grupp on need, kes tegelevad ennetustööga ja teine grupp need, kes tegelevad tagajärgedega (joonis 1).

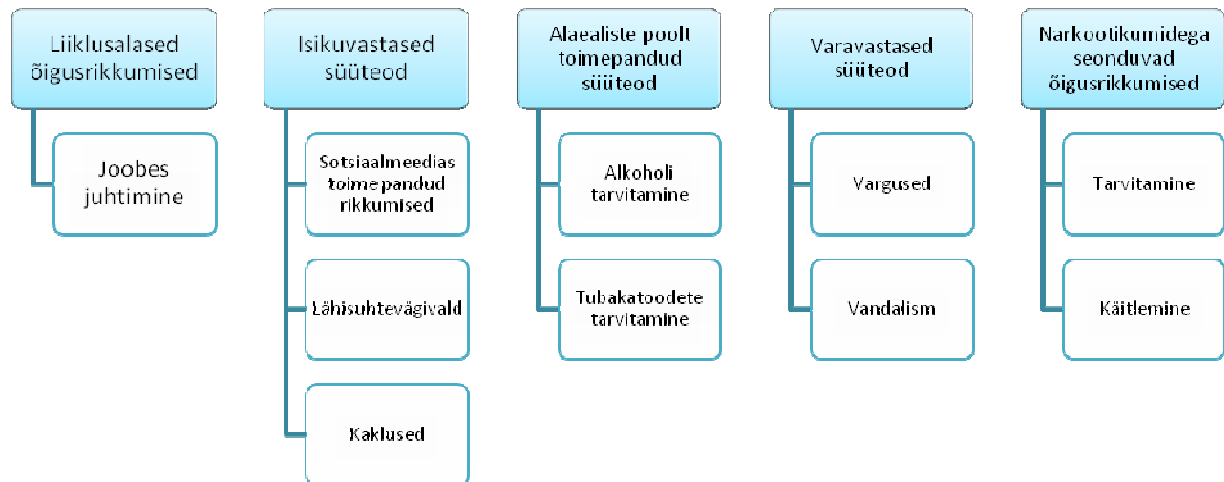

Joonis 1 Intervjuueeritavate seotus süüteoennetusega

Kõigi gruppide vastajad olid ühisel seisukohal, **et aastate jooksul on süüteoennetustöö arenenud positiivsuse poole**. Eraldi toodi välja, et aastal 2002 ei olnud võimalik rääkida mõnest ennetustöö projektist, sest sellist terminit ja tegevust polnud kasutusel. Umbes 2007 aastal tuli päevakorda „projekt“ kui termin ja tegevus, mis oli otseselt suunatud mõne õigusnormi rikkumise ennetamiseks ja probleemi tekkimise vältimiseks. Lisaks toodi välja, et Kose vallas on ennetustöö jaoks kujunenud välja koostöövõrgustik, mida varasemalt ei olnud. Pikemat aega ühel tööpositsioonil või ühes töövaldkonnas tegelenud inimestel on tekkinud tööalased suhted ning tänu sellele on suurenenud ja paranenud koostöö. Veel peeti suureks muutuseks või arenguks seda, et erinevate projektide rahastamine on hakanud suurenema. Hea projekti korral on võimalik saada Euroopaliidust projektirahasid ehk rahastus on kasvanud ja selle mõju ennetustööle on positiivne ja igati tuntav, sest võimalused projekti laialdasemaks või huvitavamaks muutmiseks on olemas.

Järgmisena huvitas uurijat, *missuguste süütegude ärahoidmiseks on olnud vajadus teha ennetustööd*. (küsimus 3)

Kuna tegemist ei olnud ankeetküsitlusega, tõid intervjueeritavad aruteludes välja väga erinevaid mõtteid. Töö autor on teinud kokkuvõtte antud vastustest ja liigitas need omakorda (vt. joonis 2).

Joonis 2 Kõige enam süüteoennetustööd vajavad valdkonnad

Kõige enam leiti, et probleemiks Kose vallas on: vargused, sotsiaalmeedias toime pandud õigusrikkumised, narkootikumidega seonduvad õigusrikkumised, lähisuhtevägivald, alaealiste poolt toime pandud alkoholi- ja tubakatoodete tarvitamine, isikuvastased süüteod, vandalism ning joobes juhtimine. Intervjueeritavate arvates on keeruline välja tuua, missugune on peamine probleem, kuid leiti, et just eelpool nimetatud süütegude ennetustööga tuleks kõige enam tegeleda.

Töö autor soovis saada teada, *missuguseid tegevusi on läbi viidud süütegude ennetamiseks* (küsimus 4).

Erinevate ametite esindajad tõid välja erinevaid tegevusi, mis on läbi viidud Kose vallas. Lastekaitse spetsialist tõi välja juba seitse aastat kestnud koostöö perekeskusega, kus iga kuu ühel päeval käib üks spetsialist Kosel nõustamas probleemseid peresid. Lisaks on loodud noortegrupp, kus räägitakse kõikidest teemadest, mis on seotud seksuaalse vägivalla, narkootikumide, suhete, pere ja vanematega suhtlemisega. Noortegrupis on viisteist noort vanuses 12-18 elusaastat ning nemad käivad koos nädalas korra. Kose gümnaasiumi sotsiaalpedagoog tõi välja vallaga koostöös tehtud laagrid nendele noortele, kes on alaealiste

komisjonis käinud. Laagrid olid "Töö ja puhke" laagrid, kus käidi koristamas surnuaeda ja muid avalikke kohti, lisaks said osalejad käia tasuta ujumas ning osaleda ka muudes huvitavates tegemistes. Eesmärgiga parandada probleemsete noorte maailmapilti ja muuta nende suhtumist läbi töö. Alaealiste komisjoni liikmed on toonud välja noortekeskuse erinevad võimalused, kus pakutakse noortele rakendusvõimalusi jõusaali, erinevate mängude, laagrite, väljasõitude ja filmiõhtute näol. Noorsoopolitseinik tõi välja, et käiakse koolides seadusega keelatud aineid otsimas. Samal ajal tutvustatakse ka politseitööd ning räägitakse juurde erinevatest õigusnormidest, millega noored võivad kokku puutuda (joonis 3).

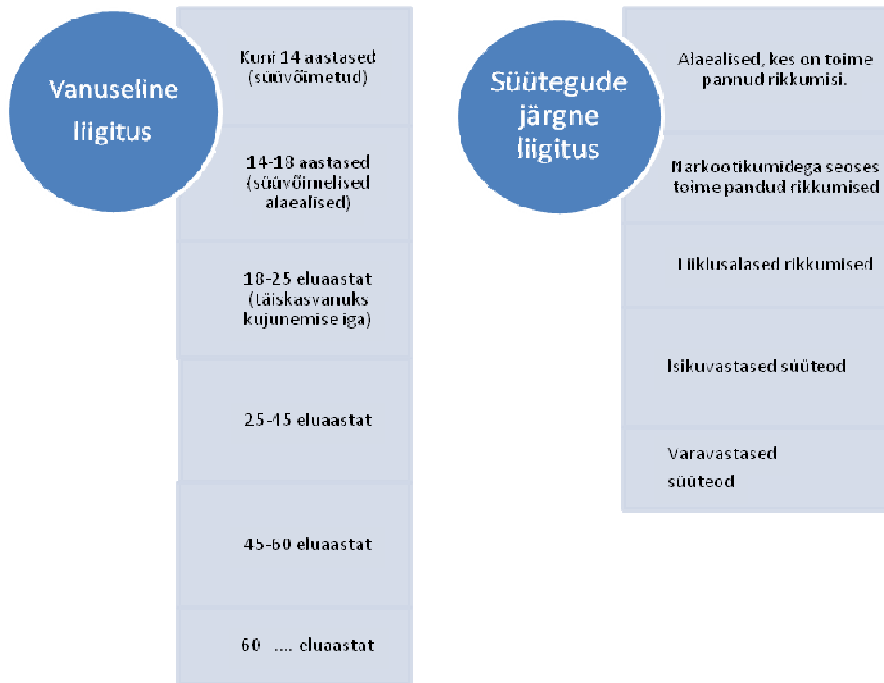

Joonis 3 Läbiviidud tegevused süütegude ennetamiseks

Osaletud on erinevates ettevõtmistes, kuid igauks on leidnud ise endale mõne sidusgrupi näol abilise. Samas tõdetakse, et kõik sidusgruppide poolt koos st ühiselt pole veel midagi tehtud. Üheks põhjuseks saab välja tuua sidusgruppide esindajate aja puuduse. Põhitöö kõrvalt, omast vabast ajast ei jõuta või ei ole võimalik tegeleda süüteoennetusprojektidega. Teiseks põhjuseks saab välja tuua sidusgruppide kordineerimatuse. Vabatahtlikult ei soovita võtta liidrirolli, mis tooks endaga kaasa vastutuse.

Töö autor soovis saada teada, *missugustele sihtgruppidele on suunatud ennetustöö ja miks on oluline määratleda sihtgrupe* (küsimus 5).

Intervjueeritavad olid eriarvamusel sihtgruppide määratlemise koha pealt. Leiti, et sihtgruppe on võimalik määratleda kahel erineval alusel. Ühel juhul vanuse põhjal ning teisel võimalusel rikutud õigusnormide põhjal (joonis 4).

Joonis 4 Sihtgruppide liigitamine

Küll aga olid kõik vastanud ühisel arvamusel, et ennetustöö tegemiseks on vaja liigitada sihtgruppe. Oldi arvamusel, et iga ennetustöö on omamoodi ja on tehtud just konkreetsele sihtgrupile. Seega ei saa üldistada, et kogu ennetustöö on suunatud just konkreetsele sihtgrupile näiteks alaealistele. Ennetustöö projekti tehes tuleb valida konkreetne sihtgrupp ja selle põhjal tegutseda. Sihtgruppide määratlemise olulisus peitub just eelkõige selles, et vajalik informatsioon ja ennetavad tegevused jõuaksid õigete isikuteni, et ei tekiks olukorda, kus lasteaia lastele räägitakse alkoholi juures auto juhtimisest. Noortekeskuse töötaja tõi välja, et nemad tegelevad kõigiga, kes külastavad noortekeskust (noorteks liigitatakse 7-26 aastaseid).

Intervjueerija tundis huvi, *missuguseid tegevusi on läbi viidud koos erinevate sidusgruppidega* (Küsimus 6).

Erinevate ametkondade esindajad tõid välja erinevaid tegevusi, mis on koos sidusgruppidega täide viidud. Kose Gümnaasiumi sotsiaalpedagoog tõi välja, et koostöös valla noorsootöötaja, lastekaitsepetsialisti ja noortekeskuse juhiga on Ravila Noortekeskuses tehtud

karjäärinõustamist, mitmeid kordi on vesteldud sellest, millisest erialast üks või teine noor huvitatud on, mida peab selleks tegema, et just seda ala õppima asuda ning missuguseid tegevusi peab kindlasti vältima. Lisaks tõi sotsiaalpedagoog välja koostöö PPA-ga. Nimelt on Kose Gümnaasiumis käinud erinevatel teemadel rääkimas noorsoopolitseinikud, uurijad ning kohale on toodud ka narkokoerad. Lastekaitse spetsialist tõi konkreetselt välja taaskord Tallina perekeskuse, tugikeskuse ja asenduskodud kellega on koostööd tehtud. Alaealiste komisjoni liikmed tõi välja, et koostööd tehakse valla ametnikega ja teiste vallas tegutsevate noortekeskustega, lisaks veel erinevate MTÜ-dega ning Kaitseliiduga. Küll aga ei osatud koheselt konkreetseid tegevusi välja tuua. Politsei esindaja tõi välja, et koostöös lastekaitse ja noorsootöö spetsialistiga käiakse kodukülastusi tegemas. Lisaks tehakse koostööd kooli sotsiaalpedagoogia, kui koolis on tekkinud probleem ning üheskoos püütakse koos lahendus leida.

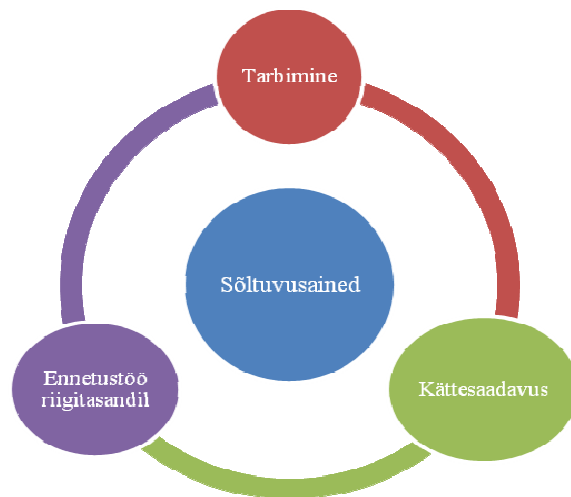
Intervjuerija palus intervjueeritaval anda *omapoolne hinnang, kuidas on sidusgruppide koostöö mõjutanud süüteoennetustööd* (küsimus 7).

Kõik vastajad olid arvamusel, et **sidusgruppide koostöö on mõjunud süüteoennetustööd ainult positiivselt**. Alaealiste komisjoni esimees leidis, et koostöö on olnud edukas, kuna see annab noorele võimaluse minna välja rutiinist. Probleemse noorega tegelevad väga erinevate valdkondade inimesed, kes avardavad noore maailmatunnetust. Esimees oli seisukohal, et võõra inimese sekkumine on noorukile tõhusam, kui teada-tuntud oma inimese sekkumine. Negatiivse küljena tõi ta aga välja, et kahjuks on noorsootöötajate hulgas vähe mehi. Lastekaitse spetsialist leidis, et koostöö on täielikult olemas ja muutunud järjest paremaks. Eriti rõhus intervjueritav sellele, et kõik töötavad ühe asja nimel ja ühiselt ning keegi ei tööta kellelegi vastu. Sotsiaalpedagoog oli seisukohal, et koostöö on mõjunud hästi. Eriti tõi ta välja koostöö politseiga, kellega tehakse koostööd just ennetuse näol, et vältida probleemsete olukordade tekkimise võimalusi koolis. Lisaks märkis sotsiaalpedagoog ära selle, et koostöös politseiga on läbi viidud "mitteametlikke" vestlusi, mis oma olemusega mõjutasid noorukite järgnevat käitumist. Politsei esindajad tõi välja, et nende arvates on mõju olnud positiivne. Üheskoos on otsitud lahendusi erinevatele probleemidele ja saavutatud tulemused on olnud positiivsed.

Järgmiseks huvitas intervjuerijat, *missugune on intervjueeritavate arvamus ja hinnang süüteoennetustööle Kose vallas aastatel 2002-2012* (Küsimus 8).

Hinnangu andmisel leidsid kõik vastajad, et olukord paraneb iga aastaga. Üha rohkem on hakatud märkama probleeme ja võrgustikusiseselt üritatakse neile lahendusi leida. Küll aga tunnistati ausalt, et ennetustööd aastal 2002 tehti väga vähe, aastal 2012 juba tunduvalt rohkem, kuid siiski mitte piisavalt. Lastekaitse spetsialist, kes tuli tööle aastal 2007 väitis, et sellel ajal oli ennetustöö lastekaitse kohapealt nullilähedane, kuid 2012 aastaks on riik hakanud märkama, et lähisuhtevägivald ja lastega seonduvad õigusrikkumised on probleemiks ja sellele tuleb rohkem tähelepanu pöörata, kui seda tehti varem. Lisaks leidis lastekaitse spetsialist, et meedia mõju ennetustööle on kohati negatiivne olnud, kuna üha rohkem tuuakse välja just neid kõige „õnnetumaid“ perekondasid ja nende probleeme, kuid ei tooda esile neid, keda on juba aidatud. Ehk survestatakse meedia kaudu just neid ametnikke, kes tegelikult juba on aidanud nii mõndagi probleemset peret, kuid märgatakse just neid peresid, kelleni pole veel jõutud. Sotsiaalpedagoog on seisukohal, et ennetustöö on läinud paremaks, põhjendades sellega, et inimesed on jäänud samaks, ametnike volavus on olnud väike ning tänu sellele on loodud tugev võrgustik, mis teeb tihedalt koostööd, kuid ikkagi leiti, et puudub see eestvedaja. Alaealiste komisjoni esimees leidis, et tööd tehakse tunduvalt rohkem, kui seda tehti varasemalt, kuid rohkem on tekkinud ka õigusrikkujatele ahvatlusi. Esimees tõi välja, et tuleks mõjutada lapsevanemaid, kuid paraku on pandud liiga suur koorem just omavalitsuse õlgadele. Politsei esindaja on seisukohal, et ennetustöö võiks olla alati parem. Kuid leiab siiski, et siiani on kõik hästi sujunud, tuues välja erinevad projektiüritused vigursõidu ja jalgrattajuhilubade näol.

Järgmisena uuris intervjuuerija, *missugused süüteoennetustöö valdkonnad vajavad parendamist ja miks* (küsimus 9). Ametnikud olid selle küsimuse juures mitmel seisukohal, kuid peamiselt siiski ühisel arvamusel, et suurimaks probleemiks on sõltuvusained (joonis 5).

Joonis 5 Peamine parendamist vajav süüteoennetustöö valdkond

Sotsiaalpedagoog tõi välja, et sotsiaalprojekte võiks olla rohkem, et anda noortele võimalus asja näha teises valguses. Lisaks märkis intervjueritav, et kindlasti tuleks parendada just sõltuvusainete ennetustöö valdkonda, sest see on probleem, mis võib minna probleemsemaks. Võimalusena pakuti välja variant, et rohkem kaasata spetsialiste, sest kool üksi ei jõua selle teemaga tegeleda. Lastekaitsespetsialist tõi intervjuus välja, et alaealiste suitsetamine ei ole vallas nii suur probleem, kui seda on narkootikumide tarbimine. Intervjueritava arvates ei ole probleem aktuaalne mitte ainult Kose vallas, vaid see probleem on riigitasandil aktuaalne. Samal seisukohal on ka noorsootõtaja, kes leiab, et muret tekitab kõige enam just uimastite kättesaadavus ja tarbimine ning noorte pealiskaudsus ja karistamatuse tunne. Lisaks rõhutab noorsootõtaja, et narkootikumidest ja alkoholist saavad üldjuhul kõikvõimalikud süüteod alguse. Alaealiste komisjoni esimees leiab, et alkoholism ja narkomaania on suureks probleemiks mis tuginevad kaudselt ka täiskasvanute tegevusele. Politseiametnikud on seisukohal, et kõigi süüteoennetustöö valdkondadega on vaja tegeleda ja ka tegeletakse.

Intervjuerija oli huvitatud, et *toodaks välja kaks kõige õnnestunumat ennetustöö projekti* (küsimus 10).

Ametnikud tõid välja erinevaid projekte, kui ka üksik indiviidide probleemide lahendamist. Alaealiste komisjoni esimees tõi esile pikaajalise töö ühe tütarlapsiga, kes eiras koolikohustusi ja jooksis korduvalt kodust minema. Erikooli, vestluste ja alternatiivtegevuste näol leidis probleem lahenduse, neiu pöördus tagasi kodukanti ja on seadusekuulekas kodanik lisas esimees. Teiseks toodi välja üks noormees, kes eiras koolikohustusi ja ema korraldusi, lisaks esines varguse episoodi. Ühiskondlik kasulik töö, psühhiaatri nõustamise ja vestluste

tulemusena pöördus noormees tagasi kooli ning leppis oma emaga. Noorsootöötaja märkis ära jõusaalinurga avamise, mis on noorte hulgas populaarne ning ka suvised metsalaagrid, kus õpitakse päästetöö valdkondi, meeskonna tööd ja esmaabi andmist. Lastekaitsespetsialist toob välja pealtnäha normaalse perekonna, mis toimis nagu iga teine pere. Küll aga tekkisid probleemid pere pojaga, kes arusaamatutel põhjustel käitus ühiskonnale mittesobivalt - jooksis kodust ära, nuusutas gaasi, kakles ja varastas põhjusteta. Noormees paigutati kaheks nädalaks Nõmme turvakeskusesse. Peale seda muutus noormehe suhtumine ja käitumine täielikult ja nüüdseks on ta ühiskonnas täiesti normaalse käitumisega ja seadusekuulekas kodanik. Sotsiaalpedagoog tõi välja samuti individide põhise juhtumi, kus alaealiste komisjonis käinud noortest moodustati rühm. Neid rakendati "töö ja puhke" laagris, kus nad tegid erinevaid töid ja neile pakuti selle eest erinevaid hüvesid nagu näiteks tasuta ujumine, lisaks said nad ka teenida selle töö käigus veidi taskuraha. Eesmärk oli näidata, et kõik elus ei tule lihtsalt ja selle nimel peab vaeva nägema. Sotsiaalpedagoog on seisukohal, et see oli väga mõjus projekt. Politsei esindajad tõi välja õpitoa, kus tutvustatakse erinevas vanuses inimsetele politsei ajalugu, ülesandeid, tööd ja varustust. Lisaks on võimalus korraldada seal erinevaid õppepäevi.

Intervjueeriat huvitas, *mis oli õnnestunud projektide edu võti* (küsimus 11).

Kõik ametnikud tõi üheselt välja edu võtmena koostöö ja sihikindluse. Sotsiaalpedagoog märkis, et teiseks eduvõtmeks oli valla suurus. Kuna vald oli suhteliselt väike, siis kõik teadsid neid peresid ja lapsi, kes vajaksid mingisugust abi või toetust, kes olid nõ riskipered. Lastekaitsespetsialist väitis, et kindlasti oli veel eduvõtmeks ka tema endapoolne initsiatiiv ja julgus, mida ta üles näitas. Noorsootöötaja on seisukohal, et noorte hulgas saab olla edukas ettevõtmine, mis pakub noortele huvi ja köidab neid. Alaealiste komisjoni esimees lisas omalt poolt, et edu võtmeks on tohutu järjekindlus ja noorsootöötajate pühendumus. Politsei esindajad oli seisukohal, et edu võtmeks on projektid, mis on muudetud lastele meeldivaks ja huvitavaks. Läbi lõbu ja mängude saavad nad endale liikluses osalemiseks vajalikud teadmised ja oskused.

Järgmisena pakkus intervjueerijale huvi, *kui kestvaks peetakse tehtud projektide mõju* (küsimus 12).

Ametnikud olid seisukohal, et kui rääkida individipõhisest tööst, siis selle pikaajaline kestvus on **kümnest juhtumist seitsmel, kolme puhul tehtud töö mõju kaob ajapikku.**

Lastekaitse spetsialist arvab, et probleemsest noormehest, kellest eelnevalt rääkis, kasvab tubli Eesti kodanik. Sotsiaalpedagoog ütles intervjuus, et ta loodab, et projektide mõju kestvus on eluaegne, kuid arvab, et probleemne murdeiga elatakse üle ja märgatakse uusi ahvatlusi ning sel juhul peab mõjutatud nooruk olema ise piisavalt tugev, et vastu astuda uutele ahvatlustele. Küll aga leidis sotsiaalpedagoog, et kui tööd on tehtud sõprusringkonnaga, siis võib olla mõju ka jäädavalt positiivne, et üksteise toetuse najal suudetakse ahvatlused seljatada. Noorsootöötaja väitis, et omandatud teadmisi ei saa keegi ära võtta, seega võiks mõju olla kestev, kuid seda sel juhul, kui seda peetakse vajalikuks ja oluliseks.

Alaealiste komisjoni esimees oli teisel arvamusel, kui ülejäänud ametnikud. Intervjueeritav märkis, et tõenäosus saada nõ järjepeale on umbes viiskümmend protsenti. Kriminaalhooldaja oli aga seisukohal, et ennetustöö seisukohalt on kindlasti väga mõjus projekt see, et Kosele loodi noortekeskus. Senikaua, kuni seal on tegevust, hoiduvad noored suurema tõenäosusega süütegude toimepanemisest. Kui aga noortekeskuse tegevus jääb ebaaktiivseks, või vahendid aeguvad- amortiseeruvad ning kaob koordineerimine, siis mingil hetkel võib noortekeskuse mõju kaduda.

Töö autor palus, et *intervjueeritavad kirjeldaksid kõige ebaõnnestunud ennetustöö projekte* (küsimus 13).

Enamus ametnikud on seisukohal, et ebaõnnestunud projekte esineb aeg-ajalt. Lastekaitse spetsialist on seisukohal, et mõned ikka lähevad "rappa". Oli probleem poisiga, kes ei käinud koolis, tal käidi lausa hommikuti eraldi järgi, et ta kooli tuleks. Seejärel paigutati noormees Võru Krabi kooli, et ta on kaugel kõikidest muudest ahvatlustest mis tal võisid segada koolis käimist. Poiss oli aga nii kaval, et suutis ema ära rääkida ja ta võeti sealt koolist ära ja toodi tagasi Kose kooli. Seitsme klassi haridusega ta aga kahjuks ka jäi, sest vastavasse vanusesse jõudes langes kooliskäimise kohustus ära. Positiivne külg asja juures oli see, et ta ei teinud kriminaalseid pahandusi, vaid ta lihtsalt ei käinud koolis. Ebaõnnestumise kohaks oligi just see, et ema jäi liiga pehmeks. Sotsiaalpedagoog oma intervjuus ütleb, et kõige ebaõnnestunud on tihti peale vanemate suhtumine, vanemad ei saa aru ja ei toeta oma last, isegi kui laps püüab ja püüab, kuid kui tuge ei ole siis laps annab ühel hetkel alla. Noorsootöötaja väidab oma intervjuus, et ebaõnnestunuks ei pea tema ühtegi noortekeskuse ettevõtmist, kõik projektid on mingil määral positiivsed ja edukad - kõigest on midagi õppida. Alaealiste komisjoni esimees toob intervjuus välja ebaõnnestumisena indiviidi põhise juhtumi, kus üritati aidata last kelle ema oli vaimse puudega ja isa surnud. Kahjuks oli aga laps liiga taibukas ja manipuleeris sugulastega omakasu eesmärgil. Politsei esindajad olid

seisukohal, et ükski projekt ei ole väga halvasti läinud. Kõigis projektides on kellegi jaoks olnud midagi positiivset ja vajalikku.

Intervjueerijat huvitas, *kas oleks olnud võimalik ebaõnnestunud projekte pöörata õnnestunuiks* (küsimus 14).

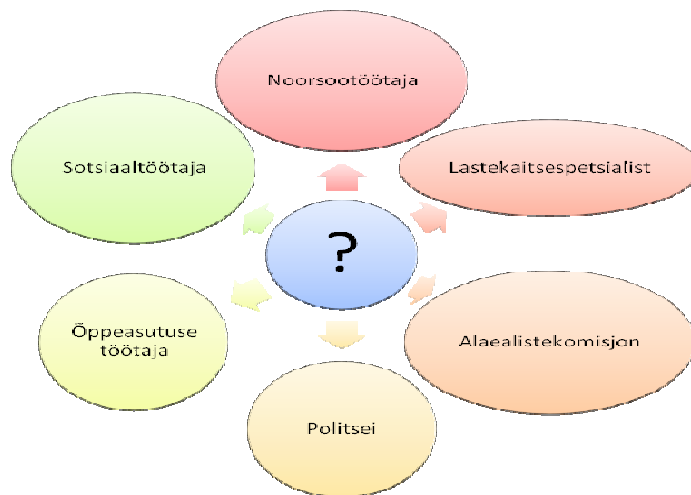
Selle küsimuse juures lähevad ametnike arvamused lahku. **Ühed arvavad, et ebaõnnestunud projekte oleks olnud võimalik pöörata õnnestunuiks ja teised leiavad, et mitte.** Sotsiaalpedagoog on arvamusel, et kui koostöö oleks olnud suurem ja süsteem paremini toimunud, oleks olnud igal korral võimalik ehk planeeritud eesmärk saavutada. Intervjueeritav lisab veel, et võib-olla oleks aidanud ka lapsevanemate koolitamine või kasvatamine, sest nemad on esmaseks eeskujuks ja oma probleemidega viivad tihtipeale ka lapse probleemsesse seisundisse.

Lastekaitsespetsialist ütleb oma intervjuus, et võib-olla oleks saanud õnnestunuks pöörata, kui oleks saanud tegeleda rohkem ainuisikuliselt, et konkreetne inimene läheb hommikul sellele probleemsele noorele järgi ja õhtul jälle viib koju, kuna ema ise selle tegevusega toime ei tulnud. Võib-olla oleks järjepidevusega saanud selle probleemse poisi elu pöörata positiivsuse poole, kuid muude töökohustuste kõrvalt polnud see lihtsalt võimalik. Muidugi oleks tekkinud seal veel see oht, et noormees oleks muutunud liiga mugavaks. Noorsootöötaja seisukoht on aga, et õnnestunumaks loeks tegemisi siis, kui noorte huvi ja osalus oleks suurem. Alaealiste komisjoni esimees leiab, et seadusandlus on nii inertne ja kokkuvõttes hambutu, et oleks keeruline olnud mõnda ebaõnnestunud projekti pöörata õnnestunuks. Lisaks märgib intervjueeritav, et erikoolid ja lastekodud on alarahastatud, mis on suureks probleemiks.

Iga intervjuu lõpus andis uurija ametnikele võimaluse esitada ettepanekuid, mis nende hinnangul võiks selles osas muutuda, et süüteoennetustöö Kose vallas paraneks ja areneks.

Ettepanekuid tehti mitmesuguseid.

Lastekaitsespetsialist toob välja, et maakondades või riigisiselt peaks olema konkreetsed ennetustöötegijad, et oleks keegi, kes neid projekte eest veab ja siis vajalikke inimesi kaasab, sest oma põhitöö kõrvalt tegeleda veel ennetustööga - selle all hakkab kannatama pereelu ja vaba aeg. Oma intervjuus lisas lastekaitsespetsialist, et kui tehakse projekt näiteks valla lõikes, siis on konkreetselt üks inimene, kes ongi spetsialiseerunud projektide tegemisele ning tema kaasab teised ametnikud, et igäüks ei peaks iseseisvalt ennetustöö rida ajama ja seal juures otsima siis endale partnereid (joonis 6).

Joonis 6 Süüteoennetustööd koordineeriva isiku puudus

Sotsiaalpedagoogil ja noorsootöötajal puudusid ettepanekud intervjuerimise hetkel. Alaealiste komisjoni esimees tegi oma intervjuus ettepaneku, et usaldada rohkem inimesi kohapeal, tegutseda resoluutsemalt ja operatiivsemalt.

Kuna kriminaalhooldaja töötab suuresti ainult tagajärgedega, mitte ennetustööga, siis tema ettepanek oli, et taastada kohapealne kriminaalhooldaja ametikoht, et hoida ja säilitada võrgustiku tööd. Politsei poolne ettepanek oli, et tehtav süüteoennetus võiks olla rohkem niiõelda "tulekahju kustutamine" ja projektipõhine. Probleemid algavad juba maast madalast ja selleks oleks vaja luua ühtne süsteem või valdkond, kes ainult süüteoennetusega tegeleb. Ennetustöö võiks toimida kogu riigi sisejulgeoleku tasandil ühtselt ehk kõik sidusgrupid tegelevad ühtselt ühise probleemiga.

3. ARUTELU

Transkribeerides ja analüüsid läbiviidud intervjuusid, kus erinevate ametkondade esindajad kirjeldasid ja andsid omapoolseid hinnanguid ajavahemikul 2002-2012 läbiviidud süüteoennetustööle Kose vallas, saab järeldada, et olenemata intrvjueritavate soost, vanusest ja tööstaažist suhtuvad kõik osalejad missioonitundega oma töösse. Ei oodata kiireid lahendusi, vaid ollakse kindlad, et järjepidev sihikindel töö viib lõpuks oodatava eesmärgini, milleks on ennekõike süütegude ennetamine ja seejärel tagajärgede kõrvaldamine. Nagu on öeldud ka *Korralduseseaduse* peatükis 2 §17, et süütegude ennetamine on tegevus, mille eesmärgiks on süütegude ja muude korrarikkumiste ärahoidmine, süütegude soodustegurite mõju vähendamine ning avaliku korra tagamine. Kuigi suures osas on Kose valla süüteoennetustöö keskendunud laste ja noorte teadlikkuse tõstmisele, siis tegeletakse ka täiskasvanutega. Oluliseks peetakse siinjuures lastevanemate koolitust, kuna täiskasvanud on lastele mudeliks igal sammul. Saadud tulemust kinnitab omakorda Brikkel, L. (2009), kelle poolt väljatöötatud Eesti Sisekaitseakadeemia õppematerjalides on välja toodud süüteoennetustöö kolm tasandit, milles esimese tasandina on nimetud sotsiaalset tasandit, mis hõlmab loenguid, kampaaniaid, selgitustööd.

Samuti saab tulemuste põhjal järeldada, et riskirühma kuuluvatele noortele on korraldatud mitmeid kaasavaid tegevusi, mis võimaldavad neil positiivsemalt ellu suhtuda ning näha elu enda ümber helgemates toonides. Intervjuudes nimetati erinevate süüteoennetustöö tegevustena:

- töö- ja puhkelaagrid,
- erinevate projektide läbiviimine,
- osalemine noortekeskuste tegevustes,
- osalemine õpitubades,
- selgitustöö,
- suhtlemine riskiperedega ja otsene sekkumine.

Autori järeldus, et käsitletud piirkonnas viiakse läbi erinevaid situatsiooni põhiseid projekte, kuhu kaasatakse erinevaid sihtgrupe nii vanuse kui toimepandud süütegude järgi, kuid samas keskendutakse siiski ka indiviididele, et vähendada nende võimalust kalduda kuritegelikule teele, kuna Tallinna lähedus mõjutab ja sellega seotud ahvatlusi, kaasaarvatud kuritegelikke

on järjest enam, mis tuli selgelt välja läbiviidud intervjuudest. Ka Raska, E. (2002) selgitab, et kõrvuti elanikkonna laieneva kaasamisega kuritegevusse satuvad kriminaalse sissetungi alasse varem sellest puutumata eluvaldkonnad ja tegevusalad. Seetõttu on intrvjuudest selgunud põhjendatud mure koostöö kestvuse osas, kuna pelgalt isiklike suhete najal ennetustööd teostada on väga raske ning kui koostöö on koordineerimata ja üks lüli võrgustikust peaks ära kaduma või vahetuma (üks ametnik lahkub ja tema asemele tuleb keegi teine), siis tuleb koostöö loomist alustada uuesti algusest peale.

Läbiviidud intrvjuude põhjal saab järeldada, et kõigile eri valdkondades töötavatele ametnikele on lisaks põhitöökohustustele antud ülesandeks tegeleda ka süüteoennetustööga. Nagu Cherney, A. & Sutton, A. (2007) on välja toonud koostöö olulisuse, kirjeldades vajadust riikliku ja kohaliku omavalitsuse dialoogi pidamisest, vajadusest ühtse keskuse poolt välja töötatud strateegiatest, selgest poliitilisest visioonist ja missioonist, nii on ka intrvjuueeritavad kinnitanud, et ka Kose vallas on igapäevane vajadus koordineeriva üksuse või ametniku järele. Oldi seisukohal, et põhitöö kõrvalt on väga keeruline hakata kirjutama projekte, leida rahastajaid, koostööpartnereid ja lõpuks teostada ennetustööprojektide läbiviimist. Saadud tulemus leiab kinnitust Alexandersson et al (2002) väljaandes *Kuidas ennetada kuritegevust kohaliku omavalitsuse tasandil*, kus kirjeldatakse vajadust sellise organisatsiooni järgi, mis oleks kuritegevust ennetava töö planeerimise ja kooskõlastamise lihtsustamise vahendiks.

Käesolev uurimus annab selget informatsiooni, et kõigile intrvjuueeritavatele on osalemine ennetustöös väga oluline, kuid sellega tegelemiseks peaks olema siiski eestvedaja. Võttes aluseks *Korralduseseaduse* (2011) §17 *Süütegude ennetamine* ei leia ka Harju Maavalitsuse kodulehelt ametinimetust, mis viitaks süüteoennetustöö korraldustöörühmale või korraldajale. Samuti puudub Kose valla ametnike hulgast vastav ametikoht ja/või -nimetus, kuigi kohaliku omavalitsuse kodulehel on elanikule pakutud valikust leitav *Kodanikukaitse*, mis hõlmab endast kiirabi, politsei, Kose Korralvalve ja Põhja-Eesti Päästkeskuse Kose Tugikomando komandopealiku kontaktandmeid, siis *Kose valla arengukavas 2011-2025* on välja toodud, et volikogus ja vallavalitsuses puudub ametikoht ja/või turvalisusega eraldi tegelev struktuuriüksus. Samuti puuduvad eraldi turvalisuse valdkonna arengukavad ja teemaplaneeringud.

Tuginedes intervjuudes väljaöeldule ja intervjuueeritud ametnike ettepanekutele saab töö autor järeldada, et maakonna ja kohaliku omavalitsuse tasandil on reaalne vajadus ametniku või

ametkonna järgi, kes korraldaks süüteoennetustööd ja tegeleks sellega seonduvaga kohalikul tasandil ehk oleks teadlik kohalikest oludest ja tekkida võivatest probleemidest. Alexandersson et al (2002:89) järgi peab kohalik kuritegevust ennetav töö olema probleemidele orienteeritud, st lähtutakse kohalikest probleemidest. Samas jätkatakse, et probleemile suunatud kuritegevust ennetava töö peamine mõte on kaasata kohalikke osapooli, kes suudaksid mõjutada kuritegevuse nii otseseid kui kaudseid põhjuseid, mida soovitakse ennetada.

Autor järeldeb toetudes Justiitsministeeriumi poolt väljaantud Kriminaalpoliitika uuringutele *Kuritegevus Eestis 2012*, kus lisas 3 *Kohalikes omavalitsustes registreeritud kuriteod maakondade kaupa, 2008-2012* on välja toodud Kose vallas registreeritud kuritegude arvud, et nelja aasta lõikes on Kose vallas registreeritud kuritegude arv vähenenud. Eelnevalt nimetatud uuringute järgi 179-lt 122-le ehk 57-e võrra, mis on võrreldes 2008 aastaga 32% ehk peaaegu 1/3 võrra vähem. Millest saab omakorda järeldebada, et Kose vallas süüteoennetustöös osalevate spetsialistide tegevus on olnud efektiivne, mida toetab eelpool väljatoodud arvude rida.

Käesoleva lõputöö tulemused kinnitavad varasemaid uurimusi selles osas (Groff, E., Birks, D., 2008; Frühling, H. 2007; Roche, S., 2005; Alexandersson et al, 2002), et enamuse süüteoennetustöö strateegiatest on aeganõudvad protsessid, mis ei pruugi koheseid tulemusi anda. Traditsioonilised teguviisid ennetustöös on seotud andmete kogumise, nende analüüsimise ja sellest lähtuvalt asjakohaste ennetusstrateegiate arendamise ja rakendamisega. Samas on selle töö jaoks oluline luua vastav koostöövõrgustik ning leida missioonitundega inimesed, kes tihti ka oma vabast ajast ja pere arvelt on nõus sellesse tegevusse panustama.

Töö praktiline väärtus

Töö praktilise väärtusena võib nimetada uurimuse käigus saadud tulemusi ning nende põhjal on võimalik teha ettepanekuid kohalikele omavalitsusele ja ennetustööga seotud sidusgruppidele, et arendada ja edendada süüteoennetustööd eelpool nimetatud piirkonnas. Töö autor on arvamusel, et töö on vajalik, sest antud probleemi on tõstatanud vaid ennetustöö spetsialistid omavahelistes vestlustes, kuid probleem on vestlustasandile jäänudki. Kuna

süüteoennetustööd Kose vallas on uuritud vähe, siis võib käesolev uurimus olla üheks ajendiks järjepideva süüteoennetustöö arendusele, et välja töötada kindel töögrupp koos eestvedajaga, kes hakkab süüteoennetustööga tegelema. Uute intervjuude küsimustike koostamise aluseks võib võtta käesoleva töö metoodika ja kogutud algandmed.

Lõputöö koostamisel ja kokkukirjutamisel sai autor uusi teadmisi ja oskusi kvalitatiivse uurimuse läbiviimise osas ning arendas endas intervjuerija rolli jaoks vajalikke omadusi ja oskusi. Samuti peab autor läbiviidud uurimuse oluliseks väärtuseks, et uurimuses osalenud eri valdkondade spetsialistid said võimaluse käsitletava teema kohta välja öelda oma hinnangud, jutustatud lugude kaudu said selgeks mitmed seni väljaütlemata seisukohad ning intervjueritavad said võimaluse õppida läbi enda reflekteerimiskogemuste. Lisaks on töö autor seisukohal, et intervjueritavad said palju uusi mõtteid, analüüsides põhjalikumalt endapoolt tehtud tegevusi seoses süüteoennetustööga.

Töö uudsuse osas võib autor välja tuua, et pöörati tähelepanu just sellisele piirkondlikule üksusele, kus süüteoennetusega on vaja aktiivselt tegeleda, kuid tehtud töö tulemused paraku otseselt välja ei paista. Antud teema kajastamiseks laiemalt on autor seadnud endale eesmärgiks teha ettepanek Kose vallavalitsusele, et luua järgmine ametikoht, milleks on süüteoennetustegevuse koordineerija.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö keskendus Kose valla süüteoennetustööle ajavahemikul 2002-2012. Uurimisküsimusena käsitleti, kui efektiivsed on loetletud tegevused, mida on rakendatud süütegude ennetamiseks uuritud piirkonnas.

Lõputöö raames viis autor läbi uurimuse, kus kasutas kvalitatiivset meetodit. Andmeid kogus intrvjuudega Kose vallas süüteoennetustööd läbiviivate erinevates eluvaldkondades töötavate ametnikega. Intervjueeritavaid oli kaheksa: sotsiaalpedagoog, lastekaitsespetsialist, noorsootöö spetsialist, noorsoopolitseinik, noorsoopolitsei juht, piirkonnakonstaablite juht, alaealiste komisjoni esimees ja kriminaalhooldaja. Uurimuse eesmärk oli Kose valla näitel süüteoennetustöös kasutatud tegevuste väljaselgitamine ning nende analüüsimine, mille kaudu aidata kaasa efektiivsema ennetustöö loomisele.

Uurimusest selgus, et ajavahemikul 2002-2012 Kose vallas läbiviidud süüteoennetustööga seotud tegevustes on toimunud kiire ja märgatav areng. Kui 2002-el aastal oli süüteoennetustöö alles „lapsekingades“, siis tänaseks on loodud võimaluste piires tegutsev mitteformaalne võrgustik, kuigi puudub üks ühine eestvedaja ja vallal puudub ka selleks vajalik ametikoht ja/või turvalisusega eraldi tegelev struktuuriüksus. Samuti selgus uurimusest, et kõik eelpool nimetatud tegevustega seotud ametnikud tunnevad järjest kasvavat vajadust ühise koordinaatori järele, kuid samas ollakse valmis igakülgeks koostööks, mida igapäevaselt ilma selleks koostatud ühise tegevuskavata siiski tehakse. Tuginedes läbiviidud projektide tulemuslikkusele on siiski alust arvata, et läbiviidud ennetustöö on uuritud piirkonnas andnud positiivseid tulemusi (näiteks kannavad teismelised jalgratturid kiivrit rohkem, kui seda varasemalt tehti), kuid teaduslik tõestus sellele puudub.

Autori arvates saab Kose valla süüteoennetustöö efektiivsemaks toimimiseks ellu kutsuda süüteoennetustööga tegeleva isiku ametikoha. Sinna valitud ametnik peaks olema võimeline koostama erinevaid projekte, koordineerima ennetustöö protsessi, kaasama vajalikke sidusgrupe ning haldama kaasatud ametnike ülesandeid. Lisaks suudaks ennetustöö koordineerimisega tegelev isik peale projektide läbiviimist neid analüüsida, välja tuua õnnestunud ja ka vähem kordaläinud tegevused ning tegema parendusettepanekuid.

Töö autor on seisukohal, et erinevate juhtumite puhul saab rakendada erinevaid ennetustegevuse võimalusi, millest Kose vallas reaalselt teostatavad siinkohal ka välja toob:

- Üldjuhul on mootorsõiduki juhtumisel vastava sõiduõigust tõendava dokumendita nooruki huvi mootorsõidukite vastu suurem, kui seda on tavalisel noorukil. Selleks pakub töö autor välja, et tuleks renoveerida olemasolev õppesõiduplats, märkida maha ringrada ning piirata see aiaga. Järelevalvaja juuresolekul oleks õigus seal harjutada sõiduõigust tõendavat dokumenti mitteomaval isikul ning oma tehnikahuvi sellele tegevusele pöörata. Lisaks võiks sinna lähedale luua õppegaraaži, kus projekti kaasatud noortel on võimalik ise mõni sõiduk parandada, korda teha ja sellega eelpool väljapakutud rajal harjutada. Sellega suunaks noorte huvi rohkem tehnikale ja sellega seonduvale kui tänavatel eluohtlike olukordade tekitamisele.
- Investeerida tuleks sporti ning luua noortele võimalused tegeleda uudsemate ning huvitavamate spordialadega. Aastakümneid on Kose vallas mängitud korv- ja jalgpalli ning nendes huviringides on osalenud paljud kohalikud noored, kuid paraku ei paku see neile endisel tasemel piisavalt huvi.
- Väga populaarseks on saanud trikirattad. Võiks kaasata mõne oma ala spetsialisti, kes viib läbi teatud arv kordi nädalas treeninguid ning jagab olulisi õpetussõnu. Kaasates sellise treeneri süüteoennetustegevusprojektidesse oleks tal noorte hulgas oma eeskujuga populaarse spordialatõttu rohkem sõnavõimu, kui seda on mõnel kohalikul ametnikul. Sellega oleks võimalik pidurdada ka noorte narkootiliste ainete, alkoholi- ja tubakatoodete tarvitamist. Töö autor on seisukohal, et selline eeskuju võib mõjuda.

Uurimuse käigus leidis veel kord kinnitust tõsiasi, et kõigi intervjueeritud Kose vallas süüteoennetustööga tegelevate ametkondade esindajate hinnangul on kõik läbiviidud tegevused olnud efektiivsed, olgu need siis projektid, individuaalsed vestlused, õpitoad või laagrid ja andnud lõppkokkuvõttes positiivseid tulemusi, kuid siiski vajatakse ühist arengu- tegevuskava, mida ellu viia ühise koordinaatori eestvedamisel, et oleks üks ühine ametkond, kes süüteoennetustööga tegeleks ja kus oleks võimalik ka igal kogukonnaliikmel erinevaid parendusettepanekuid teha ning omakorda oleks ametkonnal võimalik anda kogukonnaliikmetele võimalus vabatahtlikuks koostöök.

SUMMARY

The current thesis focused on the prevention of misdemeanour in Kose parish during the period of 2002-2012. The research studied numerous operational actions carried in that particular area for preventing misdemeanours.

The author of the present thesis carried and a survey where the quantitative method was used. The data was collected by doing interviews with public servants conducting prevention in various departments in Kose parish. There were eight interviewees: a social educationalist, a child welfare specialist, a youth work specialist, a youth policeman, a chief constable of the region, the head of the juvenile board and a probation officer. The aim of the research was to, first, determine the operational actions in the prevention process of misdemeanours, second, analyse the findings in order to help to create more effective series of crime prevention for the future.

As a result, the survey certified that the developments of operational actions preventing misdemeanours carried out in Kose parish during the period of 2002-2012 have improved noticeably. When in 2002 the prevention process was at the start, then today informal network has established. Nevertheless, there still lacks a certain governmental position of the official being responsible for prevention. More, the parish has no structural unit for security.

The survey revealed the gradual necessity for the common coordinator stated by all the officials in different fields. Until then, all parties expressed their willingness to cooperate closely as it has been done so far.

Being based on the findings and results of various projects carried out, it can be concluded that the prevention programme in that particular area has succeeded (e.g. the youngsters wear cycling helmets more often compared to the previous times), nevertheless, there is no scientific proof for that.

The author of the present thesis concludes that for operating more effective prevention work and programmes in Kose parish, the governmental official for prevention of misdemeanour should be established. The administrative official should compile various projects, coordinate the prevention process, include joint parties, and manage the tasks of various servants. What

is more, the coordinator of prevention should analyse, reach conclusions on pros and cons in the process and do proposal for improvement.

It is additionally described possible practical solutions that could be easily implemented in the prevention process in Kose parish by the author of the present thesis. To start with, generally the youngsters who do not have legal driving licence express their interest in driving a motor vehicle more often. The author of the paper proposes the need to renovate the driving range with racetracks being surrounded by a fence as a possible solution. Youngsters having no valid driving licence could practise driving in that area being supervised by the official. Moreover, it is also a great opportunity to support the minors' interest in electrotehnics. Furthermore, the study garage for mending or building the cars could be established near the driving range area. This is another possible solution for helping the students to succeed in implementing their technical competences rather than creating life-threatening situations in the streets.

It is necessary to invest money in sports and provide the local youngsters with more modern and engaging sports events. For years basketball and football have been played in Kose parish and high numbers of local youngsters have attended different extra curriculum events; however, these sports activities do not engage nowadays' youngsters at the same level.

Second, today BMXing has gained more popularity. A specialist in that field could be engaged for conducting and coaching trainings several times a week. Including a specialised trainer in a prevention of misdemeanour could help to set an example for the youngsters who admire and accept him/her over a local governmental official. It also helps to prevent using drugs, alcohol, and tobaccos. The author of the present thesis strongly believes that a role model has significant influence on youngsters .

In conclusion, it was verified that all the officials being interviewed during that particular research claimed that various numbers of actions, including projects, one-on-one conversations, workshops or camps, carried out for preventing misdemeanours in Kose parish, were effective and had positive results. It is important to stress that a common action plan is needed being lead by a joint coordinator having the official organisation focusing and being involved in prevention. The organisation collects suggestions for implementation and possibly engages community members and volunteers for collaborative work in the parish.

Viidatud allikate loetelu

Ahven, A., Klopets, U., Kruusmaa, K-C., Leps, A., Lindsalu, P., Salla, J., Surva, L., Sööt, M-L. (2013). *Kuritegevus Eestis 2012*. Justiitsministeerium, Tallinn, 2013.

Alexandersson, L., Järg, R., Kaselo, M., Kiljako, A., Martens, P.L.(2002). *Kuidas ennetada kuritegevust kohaliku omavalitsuse tasandil*. G Trükk OÜ, Kuressaare.

Brikkel, L. *SÜÜTEOENNETUSE PROJEKTIDE PLANEERIMINE, VORMISTAMINE, JUHTIMINE JA HINDAMINE*. Sisekaitseakadeemia 2009.

file:///C:/Users/Silver/Downloads/Brikkel__SyyteoEnnetus%20(1).pdf

Crawford, L., Pollack, J. *Hard and soft projects: a framework for analysis*. International Journal of Project Management. Volume 22, Issue 8, november 2004, pages 645-653. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026378630400047X>

Eesti Teadlaste Eetikakoodeks. (18.02.2002)

Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus (22.02.1995). RT I 1995, 29, 356; viimati muudetud 19.03.2013 nr 1. URL (kasutatud 14.01.2014) aadressil, <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032013003?leiaKehtiv>

Ellonen, N. *Adolescent Delinquency and Social Control in Finnish Schools: A Multilevel Analysis*. Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention. 2008, Vol. 9 Issue 1, p47-64. 18p. 2 Charts.

European Crime Prevention Award. Külastatud 12.01.2014, aadressil <http://www.eucpn.org/eucp-award/index.asp>

Groff, E., Birks, D. (2008). Simulating Crime Prevention Strategies: A Look at the Possibilities. *Policing (2008) 2 (2): 175-184*.doi: 10.1093/police/pan020. First published online: June 20, 2008

Hilborn, H. (2007). *Ülevaade kuriteoennetuse planeerimisest*. Justiitsministeerium, 2007.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Kirjastus Medicina, 2010.

Justiitsministeerium.ee. Külastatud (13.01.2014) aadressil <http://www.kuriteoennetus.ee/>

Karistusseadustik (06.06.2001). RT I 2001, 61, 364; viimati muudetud 08.03.2014 nr 1. URL (kasutatud 15.03.2014) aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/184411?leiaKehtiv>

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (02.06.1993). RT I 1993, 37, 558; viimati muudetud 22.11.2013 nr 3. URL (kasutatud 12.01.2014) aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/126032013006?leiaKehtiv>

Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhend. Tallinn, 2010. [http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/Koolitervishoiuteenuse_tegevusjuhend_25022011\(1\).pdf](http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/Koolitervishoiuteenuse_tegevusjuhend_25022011(1).pdf)

Korraldusseadus (23.02.2011). RT I 22.03. 2011, 4. URL (kasutatud 13.01.2014) aadressil, <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032014113>

Korraldusseaduse eelnõu seletuskiri Riigikogule (2007). www.riigikogu.ee

Kose vallavolikogu komisjonid ja fraktsioonid. Külastatud 23.03.2014, aadressil <https://kose.kovtp.ee/et/komisjonid-ja-fraktsioonid>

Kose valla arengukava 2011-2025. Külastatud 07.01.2014, aadressil <https://kose.kovtp.ee/documents/981757/e5b7c711-af93-4d7e-9bf1-20105f8871b6>

Kose valla AK 2011-2025 peatiiki 3.1 muudatus – tegevuskava 2011-2020. Külastatud 07.01.2014, aadressil <https://kose.kovtp.ee/et/arengukavad> .

Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018. Külastatud 10.04.2014, aadressil <http://www.just.ee/arengusuunad2018>

Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. OÜ Infotrükk, 2008.

Noorsootöötaja kutsestandard (2006). <http://www.hm.ee/index.php?045052>

PIIRKONDLIKKU POLITSEITÖÖD KÄSITLEV UURING
<https://www.politsei.ee/dotAsset/58263.pdf>

Raska, E. (2002). *Kriminoloogia. Sissejuhatus ainesse*. Tallinna Raamatutrükikoda 2002.

Roots, K., Russak, Ü. (2012). *KOSE VALD 20. Sündmused, faktid, mälestused*. Tallinna Raamatutrükikoda, 2012.

Saar, J. (2007). *Kriminaalpsühholoogia*. Kirjastus Juura. Tallinn, 2007.

Traat, U. (2012). *Süüteoennetuse alused. Sissejuhatus kriminaalpreventsiooni*. Loengu materjalid.

UNODC. Külastatud: 10.04.2014, aadressil <https://www.unodc.org/unodc/index.html>

Võõrsõnastik. Kirjastus TEA, 2002.

Ülevaade ennetustööst. Külastatud 23.03.2014, aadressil <https://www.politsei.ee/et/ennetus/>

Ülevaade 2007. aastal kohalike omavalitsusjuhtide seas läbiviidud piirkondlikku politseitöö korraldamist käsitleva küsitluse tulemustest. <https://www.politsei.ee/dotAsset/58265.pdf>

ÜLEVAADE 2011. AASTAL OMAVALITSUSJUHTIDE SEAS LÄBIVIIDUD KÜSITLUSE TULEMUSTEST. <https://www.politsei.ee/dotAsset/230666.pdf>

Lisad

Lisa 1

Projektid

2006.a Soome projekt „Katujen yö 2002“ (öösel tänavatel), mille eesmärgiks oli rahuliku nädalalõpu korraldamine kooliaasta lõpetamisel, mis muidu on Soomes seotud suure alkoholihulga tarbimisega noorte hulgas ja avaliku korra rikkumiste ning muude probleemidega. Samas on joomingud noortele suureks tervise riskiks. Programm koosnes erinevatest spordiüritustest, grilliõhtutest, filmide vaatamisest ja suursündmusest – tasuta kontsert, kus astusid üles kohalikud ansamblid. Tänavatel patrullisid lapsevanemad, mis tekitas noortele turvatunde. Samuti oli tugevdatud politsei kontroll. Vastavalt korraldajate ja osalejate tagasisidele oli projekt edukas. Täna on sarnane kahepäevane üritus muutunud iga-aastaseks traditsiooniks. (www.eucpn.org/index.asp)

2012.a Leedu projekt „Step by step to safe community“ (sammhaaval ohutusse kogukonda), mille eesmärk oli Leedu väikelinna Ezereli noori julgustada aktiivselt osalema linna heaolu loomisel. Tegemist on pikaajase projektiga, mis on alguse saanud juba 2008.a läbiviidud uuringust, millega tehti kindlaks, et 69% osalenutest ei tunne ennast selles linnas turvaliselt, kuna politsei ja meditsiiniteenused asuvad linnast 27 km kaugusel ja abi jõuab linna 30 minutiga. Samuti vähendas turvatunnet kehv valgustus tänavatel, joores juhtide ohtlik käitumine autoteedel, noorte omavaheline kiusamine avalikes kohtades. Aastatel 2009-2010 toetasid turvalise kogukonna ideed nii ärimehed, erinevad asutused kui ka eraisikud, mille tulemusena paigutati, paigaldati turvavalvekaamerate süsteem, koolitati rühm inimesi, kes oleks pädevad toime tulema enesekaitsega ja valmis ka teisi kaitsma, viidi läbi esmaabikoolitus ning õppused, kuidas käituda tulekahju korral ning, mida teha et tulekahju ohjeldada või kustutada. Aastal 2011 jätkas kogukond turvalisuse suurendamist. Suurim tähelepanu suunati videovalvesüsteemi arendamisele, parandati pimedate tänavate probleem valgustite näol ning rakendati naabrivalvesüsteem. Aastal 2012 hakkas tegevust toetama ka *Open Society Institute* (Avatud Ühiskonna Instituut), kelle arvates eelpool kirjeldatud tegevuse jätkumisel on lootust, et tänavad saavad peagi kõik valgustatud, noortel on piisavalt tegevust ja väikelinnas on turvaline ja kindel kogukond. (www.eucpn.org/index.asp)

2012.a Eesti projekt „Veebikonstaabel“, mille eesmärgiks on Eesti politsei olla kogukonnakeskne. See tähendab, et politsei peab olema nähtav ja kättesaadav kõikjal, kus on kogukonnad. 2010.aastal, peale *Safer Internet Project*’i (Turvalisema Interneti projekt) tuldi välja mõttega tuua politsei internetti, et toetada *Safer Internet Project*’i ja parandada süüteoennetustööd. Projekti peamiseks eesmärgiks oli luua virtuaalne politseijaoskond, mis muudaks politsei noorte silmis atraktiivsemaks ning lähedamaks ja kättesaadavamaks. See omakorda võimaldab politseil olla elanikkonnale lähemal ja tänu millele on efektiivsem ennetustöö ning läbi selle väheneks kuritegevus, eriti noorte kuritegevus virtuaalkeskkonnas. Noorte riskirühmaks olekut kinnitab EU Kids Online uuring, mille järgi 96% Eesti lastest ja Eurobaromeetri uuringu järgi 73% kogu Eesti elanikkonnast on igapäevased interneti kasutajad. Seega võib järeldada, et Eesti inimesed, eriti alaealised, on pidevad internetikasutajad. Selle projekti tulemusena on Eesti politsei palganud ametnikud „veebikonstaablid“, kellel on virtuaalkeskkonnas konkreetsed ülesanded, mis on üldise ja konkreetse ennetava mõjuga. (www.eucpn.org/index.asp)

Lisa 2

INTERVJUU

Süüteoennetus tööga tegelevatele spetsialistidele suunatud uuring

Lõputöö teema "Süüteoennetustöö Kose vallas 2002-2012"

Eesmärgiks on Kose valla näitel süüteoennetustöös kasutatud tegevuste väljaselgitamine ning nende analüüsimise kaudu kaasa aidata efektiivsema ennetustöö loomisele.

Palun keskenduge antud teema puhul oma teadmistele, arusaamadele, arvamustele, selgitustele ja hinnanutele. Iga teie vastus on väärtuslik ja oluline. Tegemist ei ole ainult küsimus-vastus intervjuuga, võite oma lugu vabalt rääkida.

Intervjuu koosneb kümnest avatud küsimusest. Kõik teie ettepanekud annavad uuringule lisaväärtuse. Saadud andmeid kasutatakse vaid minu lõputöö koostamisel.

1. Mis seob Teid süüteoennetustööga?
2. Kuidas on aja jooksul süüteoennetustöö arenenud ja muutunud?

3. Missuguste süütegude ärahoidmiseks on olnud vajadus teha ennetustööd?
4. Missuguseid tegevusi olete läbi viinud süütegude ennetamiseks?
5. Missugusele sihtgrupile on suunatud ennetustöö ja miks on oluline määratleda sihtgruppe?
6. Missuguseid tegevusi olete läbi viinud koos erinevate sidusgruppidega?
7. Andke omapoolne hinnang, kuidas on sidusgruppide koostöö mõjutanud süüteoennetustööd?
8. Missugune on Teie poolne arvamus ja hinnang süüteoennetustööle Kose vallas aastatel 2002-2012?
9. Missugused süüteoennetustöö valdkonnad vajavad parendamist ja miks?
10. Kirjeldage, palun, kahte kõige õnnestunumat ennetustöö projekti?
11. Mis oli nende projektide edu võti?
12. Kui kestvaks peate nende projektide mõju?
13. Kirjeldage kõige ebaõnnestunumaid ennetustöö projekte?
14. Kas oleks olnud võimalik neid projekte pöörata õnnestunuiks?

15. Ettepanekud

Hindan väga Teie abi ja tänan panustatud aja eest!